

Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, sociální pedagogika

Pacovská 350/4, Praha 4

SKAUTSKÝ ODDÍL A JEHO VEDENÍ

Bakalářská práce

Kristýna Kotková

Anotace bakalářské práce

Název práce

Skautský oddíl a jeho vedení

Název práce v anglickém jazyce:

Scout group and its leadership

Vedoucí práce:

PhDr. Ivana Nováková

Abstrakt v českém jazyce:

Bakalářská práce se zabývá skautským oddílem, jeho historií, ideologií, symbolikou a jeho celkovou charakteristikou a systémem fungování v České Republice i ve světě.

Snaží se nalézt hlavní motivaci mladých lidí pro vedení skautského oddílu - neziskové organizace pro děti. U vedoucích zjišťuje také úroveň skautské vzdělanosti a jejich další činnost pro skautskou organizaci.

Abstrakt v anglickém jazyce:

The thesis engages in Scouting, its history, ideology and symbolism. Important part of the thesis describes characteristics and functioning of Scouting in the Czech Republic and in the world.

The thesis focuses on finding motivation of young people to become leaders of scout group as a non-profit organisation for children. The thesis also discovers the scout education level among group leaders and the amount of additional activity particular scout group leaders devote to Scouting.

Klíčová slova v českém jazyce:

Skautský oddíl, nezisková organizace, motivace, hra, čekatelská zkouška, vůdcovská zkouška, skautská symbolika, skautské ideály

Klíčová slova v anglickém jazyce:

scout group, non-profit organisation, upbringing, motivation, game, scout education, scout symbolism, scout ideals

Poděkování

Chtěla bych poděkovat zejména vedoucí mé absolventské práce PhDr. Ivaně Novákové za vedení a čas, který se mnou strávila.

Dále děkuji mé babičce PhDr. Miloslavě Knappové za cenné rady a připomínky a všem ostatním, kteří mi pomáhali, včetně všech respondentů, kteří vyplnili mé dotazníky a zúčastnili se mého rozhovoru.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto absolventskou práci vypracovala samostatně a pouze s použitím uvedené literatury.

V Praze dne 10. 4. 2012

Kristýna Kotková

Obsah

I. ÚVOD	3
II. TEORETICKÁ ČÁST	4
1. ZÁKLADNÍ TERMÍNY	4
1.1. Výchova.....	4
1.2. Pojednání o volném čase	4
1.3. Organizace pro děti a mládež	5
2. DEFINICE SKAUTINGU	6
3. HISTORIE SKAUTINGU	7
4. ORGANIZACE ČESKÉHO SKAUTINGU	9
5. VĚKOVÉ KATEGORIE.....	10
5.1. Světlušky a vlčata	10
5.2. Skauti a skautky	10
5.3. Roveři a rangers.....	11
6. FUNGOVÁNÍ SKAUTINGU.....	12
7. VÝCHOVA SKAUTSKÝCH VEDOUCÍCH	14
7.1. Čekatelské zkoušky	14
7.2. Vůdcovské zkoušky	15
7.3. Další vzdělávání	16
8. SKAUTSKÁ VÝCHOVA	17
8.1. Hra jako výchovná metoda.....	17
8.2. Metodika rozložení her do programu schůzky s dětmi.....	18
9. SKAUTSKÉ IDEÁLY.....	19
9.1. Principy skautingu	19
9.2. Skautský slib.....	19
9.3. Skautský zákon	20
9.4. Skautské heslo	21
9.5. Skautský příkaz	21
10. SKAUTSKÁ SYMBOLIKA	22
10.1. Skautský kroj	22
10.2. Symbolika skautského kroje.....	22
10.3. Skautský pozdrav.....	23
10.4. Skautská hymna.....	24
10.5. Skautské svátky	24
III. PRAKTICKÁ ČÁST	25
DOTAZNÍK PRO VEDOUCÍ SKAUTSKÝCH ODDÍLŮ	26
Vyhodnocení dotazníku pro skautské vedoucí	27

Výsledky šetření	43
ROZHOVOR	45
První rozhovor	46
Druhý rozhovor	48
Výsledky šetření	50
IV. ZÁVĚR	52
V. POUŽITÉ ZDROJE:.....	55

I. Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma Skautský oddíl a jeho vedení, zaměřené na život ve skautském oddíle jakožto téma, které mi je nejbližší. Pohybuji se ve skautském prostředí již 15 let, 5 let jsem byla vedoucí skautek (11-15 let) a nyní již čtvrtým rokem působím jako hlavní vedoucí světlušek (6-11 let), a to na 61. středisku Vítkov na Praze 3, 84. roj světlušek má název Stonožky.

Stejně jako každý člen skautského oddílu jsem seznámena s tradicemi, rituály a různými prameny vzniku prvních oddílů; naše moderní společnost má bohužel na toto téma velmi povrchní pohled. Všechny turistické organizace, ochránce přírody i trampy ztotožňuje a často je nazývá souhrnně skauty. Nevidí a ani vidět nemůže rozdíly, které skauting má: jakými pravidly se řídí a především to, z jaké tradice tato pravidla pramení.

Toto byl hlavní důvod, proč jsme se rozhodla o skautském oddíle a jeho vedení psát. Jako cíl své praktické části jsem si zvolila vedení oddílů v moderní společnosti. Jaká je vůbec motivace pro mladé lidi, aby věnovali tolik svého volného času této neziskové organizaci? A co jim vedení oddílu dává v jejich soukromém životě a jak ho ovlivňuje? Takovéto a jiné otázky si neustále kladu i já sama sobě. Jako metodu zjišťování jsem si vybrala především dotazník, zaměřený na motivaci vedoucích pro práci ve skautském oddíle. Dále jsem zvolila rozhovor se zástupcem chlapeckého a dívčího oddílu, objasňující jejich postoje a názory na motivaci z jejich práce ve skautu a pro samotné vedení.

Doufám, že tvorba této bakalářské práce se stane přínosem i pro mou další práci při vedení skautského oddílu.

II. TEORETICKÁ ČÁST

1. Základní termíny

1.1. Výchova

Je to uvědomělá péče o dítě a ten, kdo výchovu prakticky vykonává, je vychovatel.

„Jedná se o záměrné, cílevědomé, dlouhodobé působení vychovávajícího na vychovávaného v pozitivním smyslu. Vychovávat znamená působit do nitra dítěte, aby v něm byla vyvolána odezva jeho schopností a vloh po stránce intelektové, citové i sociální, které se mají za vedení vychovatele harmonicky rozvíjet a dopomoci dítěti k dosažení životního cíle.“¹

S výchovou se můžeme setkat téměř kdekoliv, ale mezi hlavní výchovné orgány patří primárně rodina a následně potom škola.

„Děti lze ale vychovávat i mimo školu při tzv. mimoškolních aktivitách neboli v zájmových kroužcích. Tato výchova je od školní výchovy vymezena několika základními znaky: probíhá mimo povinné vyučování, převážně ve volném čase, probíhá i mimo bezprostřední vliv rodiny a je institucionálně zajištěna.“²

1.2. Pojednání o volném čase

Je třeba si definovat, co to je volný čas. Nejprve si vymežíme v čase povinnosti, které máme, které musíme během dne vykonat. U mládeže je to především každodenní škola a posléze domácí příprava. Čas, který nám zbývá, se nazývá volným časem, i když se vždy nejedná pouze o dobu strávenou doma u televize nebo počítače. S volným časem je třeba umět správně nakládat a umět ho využít pro své vlastní aktivity, které nás baví. Dospělí mají zpravidla mnohem méně volného času než děti, a proto si ho také dokážou více vážit a umějí ho většinou i správně využít. Umění zacházet se svým volným časem je ale velmi individuální. U dětí organizaci tohoto času často přebírají rodiče, přihlašují děti do různých kroužků, aby se mohly rozvíjet jejich vrozené předpoklady a talenty. Toto samozřejmě také závisí na finanční situaci rodičů, co všechno si mohou dovolit, tj. a dále také na nabídce v daném regionu, kde dítě bydlí.

---

¹ F. K. Tomášek, Pedagogika, str. 11.

² B. Hájek, B. Hofbauer, J. Pávková, Pedagogické ovlivňování volného času, str. 65.

1.3. Organizace pro děti a mládež

V České republice existuje mnoho volno-časových aktivit, na které je možno své děti přihlásit.

Jedná se o dětské umělecké soubory všestranného typu, ať už jde o zpěv, malování, hru na hudební nástroj, dramatické kroužky, tanec, sport apod.

Dále jsou to různé spolky a sdružení jako například:

- Česká tábornická unie
- Dětské sdružení Duha
- Junák – svaz skautů a skautek ČR
- Pionýr
- Kondor
- Mateřská centra
- Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
- Liga lesní moudrosti
- atd.

Většina z nich je zaměřená na život v přírodě a na všestranný rozvoj dětí podle vlastního pojetí a cílů.

2. Definice skautingu

Podle stanov Světové organizace skautského hnutí (WOSM) je skauting definován takto: „Skautské hnutí je dobrovolné, nepolitické výchovné hnutí pro mladé lidi, přístupné jim bez ohledu na původ, rasu nebo náboženské vyznání v souladu s cílem, principy a metodou tak, jak byly formovány zakladatelem.“³

Jde tedy o celosvětové výchovné hnutí, které vychází z myšlenek zakladatele skautingu Roberta Badena–Powella, který se snaží připravit člověka pro plnohodnotný život. Je to mezinárodní organizace pro chlapce a dívky, které spojují základní myšlenky, vyjádřené heslem, zákonem a slibem a které se od sebe v jednotlivých zemích příliš neliší. Posláním skautingu je podporovat rozvoj osobnosti dětí a mladých lidí, jejich duchovní, mravní, intelektuální, sociální a tělesné schopnosti. Cílem je připravit jedince plnit povinnosti k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě, celému lidskému společenství a rozvíjet v jedinci výchovu a sebevýchovu.

Celá skautská organizace je v České republice nezisková, finanční prostředky získává z členských příspěvků a částečně organizaci přispívají i města a stát. Všichni skautští vedoucí se této činnosti věnují nezištně a ve svém volném čase.

Skaut je počeštěný anglický výraz slova *scout*. Junák je český název pro totožnou organizaci, která se hlásí k myšlenkám skautingu. Takovýchto organizací je v České republice více (např. Skauting – ABS), ale Junák je vcelku nejpočetnější skautskou organizací v České republice a také jedinou, která je uznána světovými organizacemi skautského hnutí (WOSM, WAGGGS, ISGF).⁴ Zakladatelem organizací s myšlenkami skautingu byl u nás Antonín Benjamín Svojsík (5.9.1876 – 17.9.1938).

---

³ R. Dvořák, R. Fischer, Edice Vůdcovská zkouška, Organizace a právo, str. 7.

⁴ R. Dvořák, R. Fischer, Edice Vůdcovská zkouška, Organizace a právo, str. 27.

3. Historie skautingu

První myšlenky skautingu se tradují již z dávné historie. Osobnosti, o kterých lze hovořit ve spojitosti s prvními skautskými myšlenkami a ideály, jsou například: J. J. Rousseau nebo J. A. Komenský. Jejich pohled byl však pouze prvotní. Pokud chceme nalézt skutečné prameny skautingu, musíme se zaměřit především na jeho ideje, tradice, myšlenky a metody.⁵

Takovým prvním hlavním pramenem je určitě křesťanská tradice. I když je skauting nezávislým hnutím, jisté velmi podobné myšlenky, které křesťanství hlásá, lze u něho vysledovat. Je to například povinnost k druhým, snaha pomoci ostatním, povinnost k mravnímu řádu apod.

Dalším hlavním pramenem je klasické pojetí výchovy mravní i sociální, jejímž hlavním cílem je celkový rozvoj osobnosti a přirozených schopností člověka.

Ještě před úplným založením skautingu v Anglii je třeba zmínit významný americký pramen, který samotný vznik skautingu velmi ovlivnil. Byl jím Ernest Thomson Seton (1860 – 1946) přezdívaný „Black Wolf“. Tento zálesák a velký znalec přírody založil již v roce 1902 v USA společenství Woodcraft Indians.⁶ Tato organizace byla založena na myšlence života v přírodě, naplňovala romantickou představu Indiánů v Americe, měla podrobně vypracované myšlenky, rituály, symboliku a též výchovné programy nejen pro chlapce. Seton vydal knihu: *Knihy lesní moudrosti*, ve které vše podrobně popisuje.

Proto byl Seton také dlouhou dobu považován za přímého spoluzakladatele skautingu, jelikož svou tvorbou ovlivnil jak anglického zakladatele Roberta Badena-Powella, tak i další. Woodcraft se na nějakou dobu také se skautingem spojil, ale později se jejich cesty opět rozdělily a nyní Woodcraft funguje je samostatná organizace. Od skautingu se odlišuje především tím, že je více spjat s přírodou, je to taková „Hra na indiány“, a také tím, že postrádá formální stránku organizace, jakou je například skautský kroj a systém organizace. Má i vlastní ideové tradice odvozené od indiánských (dvanáct zákonů lesní moudrosti).

Skauting se formalizoval v lednu 1908, kdy byla vydána příručka *Scouting for Boys*, kterou napsal anglický spisovatel *Sir Robert Stephenson Smyth Baden-Powell z Gillwellu* (1857 – 1941). Ve své knize nabízel chlapcům, jak zajímavě a smysluplně trávit svůj volný čas. Seznamoval je se skautským programem, a to v dobře přístupné a srozumitelné formě,

⁵ <http://www.skaut.org/skauting.svet.php>.

⁶ R. Šantora, V. Nosek, S. Janov, V. Dostál, *Skautské století*, str. 28.

kteřá měla velký úspěch. Čerpal v ní také ze svých zážitků z pokusného tábora v roce 1907 na ostrůvku Brownsea.⁷

V lednu roku 1908 byla v Anglii založena první skautská organizace na světě – The Boy Scout.

Myšlenka se rychle šířila po celém světě a ani dívky na sebe nenechaly dlouho čekat. Již v roce 1910 byla založena organizace anglických skautek Girl Guides Asociation pod vedením sestry R. B.-Powella, Agnes.⁸

Roku 1914 se začalo i s vedením mladších chlapců a děvčat a vznikly první oddíly mladších chlapců (vlčat 6-11 let) a děvčat (světlušek 6-11 let). Tato forma zábavy a trávení volného času znamenala převrat pro mimoškolní výchovu mládeže.

Za vznik českého skautingu se považuje rok 1911, kdy učitel tělocviku Antonín Benjamín Svojsík (1876 – 1838, dále A. B. S.), inspirován návštěvou v Anglii, založil první skautský oddíl v Čechách. A hned následujícího roku vyjíždí se skupinou chlapců ze své třídy na první tábor v Orlovských lesích pod hradem Lipnicí na Humpolecku.⁹ Dále vydává podle Powellova knižního vzoru *Scouting for Boys* českou příručku *Základy junáctví* (přispívalo do ní mnoho lidí, např.: T. G. Masaryk, A. Jirásek, M. Aleš). Roku 1914 pak byl založen spolek *Junák - Český skaut*, a to po Svojsíkově neúspěšném pokusu realizovat skautské myšlenky a metody na půdě Sokola.

Roku 1920 proběhlo 1. světové jamboree poblíž Londýna. Dodejme, že Jamboree je mezinárodní skautské setkání pro skauty z celého světa, které probíhá jednou za 4 roky. „Mladí lidé z celého světa se zde mohou setkat a poznat, jak to chodí u skautů jinde. Hlavní myšlenkou je heslo: Skautingem proti válkám, násilím a nesvárům.“¹⁰

Během své historie byl v Čechách skauting mnohokrát zakázán, zejména kvůli svým hodnotám, které vyznává. Stalo se tak v období 2. světové války po níž byl obnoven, a později v komunistickém režimu. Naposledy byl obnoven v roce 1989, a jeho obnovená činnost trvá až do současnosti.

---

⁷ R. Šantora, V. Nosek, S. Janov, V. Dostál, Skautské století, str. 29.

⁸ V. Břicháček, a kol., Skautskou stezkou, str. 373.

⁹ V. Nosek, Edice Vůdcovská zkouška, Historie skautingu, str. 20-21.

¹⁰ R. Šantora, V. Nosek, S. Janov, V. Dostál, Skautské století, str. 111.

4. Organizace českého skautingu

Skauting je především charakterizován jako výchovné hnutí, což ho odlišuje od jiných aktivit pro děti a mládež. Jeho posláním je rozvíjet člověka prostřednictvím systému, založeného na principech skautského slibu a zákona.

Český skauting nebyl nikdy pouhou kopií anglického vzoru, ale už od počátku se vyznačoval svými určitými charakteristickými rysy. Už jenom to, že zakladatel nahradil slovo „Skaut“ novým českým výrazem „Junák“. Velká snaha byla spojit skauting s určitými českými tradicemi, proto také se vzorem Junáka stali Jiráskovi Chodové (od nich pochází návrh znaku českého skautingu s „chodským“ psem ve štítku lilie).

Dalším českým specifikem je to, že se Junák neinspiroval pouze Powellovou organizací, ale také Setonovým Woodcrafterstvím. V Čechách existují i oddíly, které se hlásí pouze k organizaci Woodcraft nebo oddíly, které se hlásí k oběma hnutím.

Pokud nyní porovnáme český skauting se světovým, můžeme si všimnout, že u nás se dochovalo mnoho prvků a tradic dodnes. Jedná se například o způsob táboření, blízký vztah k přírodě, tradiční kroje. Tyto prvky byly ve světovém hnutí více oslabeny; je to dáno především tím, že v Čechách se skauting nemohl tak rychle vyvíjet v důsledku střídání systémů u nás vládoucích a kvůli zákonům, které musíme dodržovat (naše zákony jsou mírnější než zákony v jiných zemích), a proto si svým způsobem uchoval jistou tradiční podobu se všemi svými klady i zápory.

Jednou z velmi charakteristických a originálních součástí českého skautingu, vynalezené na táboře u Kácova v roce 1913, je *podsadový stan* - vynález patřící téměř ke každému českému skautskému táboru, který je obdivován celým světem.

5. Věkové kategorie

Ve skautingu jsou děti rozděleny do několika vývojových stupňů, kterým je přizpůsobena jejich činnost. Nejmenší správnou jednotkou může být smečka (pro chlapce do 11 let – vlčata), roj (pro dívky do 11 let – světlušky), družina (pro chlapce i dívky 11 – 15 let – skauti a skautky) a roverský kmen (pro mladistvé od 16ti do 26ti let – roveři a rangers).

5.1. Světlušky a vlčata

Jedná se nejmladší členy skautského hnutí ve věku 6 -11 let. V tomto věku žijí děti hlavně přítomností a realitou, rychle se učí a rozvíjejí. Vytváří se u nich základy sebepojetí a sebehodnocení. Postupně začínají rozeznávat sociální hodnoty a morálku, začínají se zajímat o své okolí a o práci. Svou pozornost však udrží poměrně krátkou dobu, proto je hlavním prostředkem programu hra. Ta by měla splňovat funkci jak zábavnou, tak i vzdělávací. Je potřeba střídát po krátké době různé pestré aktivity. Dlouhé hry děti moc nezaujmou a po chvíli je přestanou bavit. Důležitá je role vedoucího, je potřeba, aby v něm děti dokázaly vidět vzor, ale zároveň i dobrého přítele, za kterým mohou jít a svěřit se, ze kterého nemají strach a zároveň se snaží být jako on.

Při práci s těmito dětmi je nutno stanovit pevná pravidla, mít jasně dané hranice odměn a trestů. Základy sebeposouzení lze řešit jednoduchým srovnáním s druhými, tzv. bodováním. Děti jsou motivovány k náročnějším výkonům a činnostem, když mají vidinu, že budou lepší než ostatní a ještě za to něco dostanou (drobné ceny).

„K zajímavostí patří, že po roce 1989 získaly světlušky a vlčata vlastní časopis Světýlko a pořádá se pro ně i několik celostátních akcí.“¹¹

5.2. Skauti a skautky

Jsou nejvýznamnější věkovou kategorií skautingu, tj. ve věku 11 - 15 let. Jedná se období prepuberty a puberty, kdy tito mladí lidé procházejí důležitou fyzickou i psychickou proměnou. Jejich organismus se rychle vyvíjí a objevují se primární i sekundární pohlavní znaky, s čímž je spojena i nesouměrnost člověka. Jsou si nejistí sami sebou, často velmi impulzivní a podráždění. Snaží se nalézt sami sebe a není vždy úplně lehké s nimi pracovat a

---

¹¹ R. Šantora, V. Nosek, S. Janov, V. Dostál, Skautské století, str. 67.

nalézt vhodný program. Projevuje se u nich snaha odpoutat se od rodičů a často hledají blízkost mezi svými vrstevníky, utvořením tzv. party.

Na vedení skautského systému se podílejí i rádcové družin. Činnost je orientována především na vytrvalost a je důležité, aby program odpovídal zájmům jednotlivých členů. Jsou schopni přijmout už i jinou činnost než pouze hru, proto se můžeme zaměřit třeba na praktické činnosti a složitější aktivity (třeba až na 3 hodiny, i se složitějšími pravidly). Dobré činy a aktivitu je nutno oceňovat, to může být motivací pro větší zájem o práci. Ocenění nemusí být pouze hmotné, ale stačí často i pochvala. Děti v tomto věku mají smysl pro čest, mravní cítění a hlavně spravedlnost. Je dobré je postupně vést k vlastní zodpovědnosti.

5.3. Roveři a rangers

Jsou poslední výchovnou skupinou, které se skautské hnutí věnuje. Jedná se o lidi starší 15ti let, kteří ještě nejsou úplně schopni vést sami oddíl, ale na druhou stranu už jsou téměř dospělí. Dochází u nich k úplnému fyzickému i psychickému dozrávání. Pro ně funguje tzv. roverský kmen, ve kterém jsou už chlapci a dívky společně. Toto náhlé sloučení vede často k utváření nových partnerských vztahů a není vždy jednoduché daný kmen „kočírovat“ a správně vést.

V jejich myšlení se objevuje egocentrismus, pocit vlastní výjimečnosti. Člověk ještě nemá zcela ustálené vlastní názory, ale všemi svými silami se snaží vybudovat si nezávislost, zejména na rodičích, ale i jiných dospělých.

V Čechách se roving začal objevovat až později. „Jeden z hlavních problémů byl, že skautské oddíly už roverům neuměly nabídnout lákavý program, a tak většina starších skautů z oddílů odcházela.“¹²

Důležité je postupné předávání zodpovědnosti v daném kmeni a hledání svého místa v určitém oddíle, ať již jako vedoucí, nebo ve středisku i celkově ve společnosti.

---

¹² R. Šantora, V. Nosek, S. Janov, V. Dostál, Skautské století, str. 110.

6. Fungování skautingu

Většina oddílů není koedukovaná (tj. chlapci a dívky nejsou pohromadě). I když v dnešní době, v důsledku značného ubývání dětí ve skautských oddílech, je mnoho oddílů nuceno přistoupit ke koedukaci. Podkladem pro to, aby v oddílech bylo odděleno pohlaví, je především rozdílný fyzický, psychický i duševní vývoj chlapců a dívek. Na druhou stranu je ale pro děti důležité, aby uměly mezi sebou vytvářet přátelské vztahy a dokázaly přijmout odlišnosti opačných rolí, které je stejně v budoucnu čekají.

Skauting funguje na jistém systému, který postupuje od nejmenší jednotky až po celé skautské hnutí. Přiblížíme si jednotlivé složky tohoto systému.

Ve většině skautských oddílů funguje tzv. **družinový systém** – každý oddíl má své děti rozdělené do jednotlivých družin, ve kterých jsou zastoupeny všechny věkové kategorie oddílu (buď skauti a skautky 11-15 let nebo světlušky a vlčata 6-11 let). Zpravidla nejschopnější člen družiny (často je i nejstarším) se stane tzv. **rádce**m, vedoucím družiny. Ten má svou družinu na starost, má za úkol postarat se o nejmladší členy, popř. o nováčky a seznámit je se skautingem, dále se o svoji družinu starat a vést ji. „Družinová soustava neznamena, že by družina mohla zůstat osamělá a že by jí bylo dovoleno, aby sledovala svoje zájmy bez ohledu na ostatní družiny. Naopak, není-li dostatečná spolupráce družiny ve prospěch společného celku – oddílu, není tu družinová soustava uplatněna správně.“¹³ Celý skautský program funguje na systému těchto družin, které jsou jako malé rodiny. Bývají týmem při hrách a povinnostech, které mají. Tento družinový systém je pro skauting velice důležitý a unikátní. Děti získávají v tak mladém věku poměrně velkou zodpovědnost a učí se týmové spolupráci. V družině i přes věkové rozdíly by měly fungovat dobré vztahy.

Skautský oddíl (dívčí nebo chlapecký) je souborem družin. V jednom oddílu bývají tak 3 družiny, ale záleží na počtu dětí, může jich být více i méně. Hlavou oddílu je hlavní vůdce, který má kolem sebe několik vedoucích, pomáhajících mu s vedením oddílu, s jeho správným fungováním a přípravou kvalitního programu. Samotný oddíl nemá první subjektivitu.

Souborem oddílů je **středisko**, které může fungovat s minimálním počtem 3 oddílů. Je dobré, když je ve středisku zastoupen dívčí i chlapecký oddíl, a to kvůli vzájemným vztahům a možnosti společného programu, popřípadě různých jednotlivých akcí. Dále bývá zastoupen

---

¹³ J. Novák, M. Zapletal, Skautská družina, str. 52.

oddíl roverů a oldskautů. Hlavou střediska je střediskový vůdce, který každý měsíc svolává střediskovou radu s vůdci jednotlivých oddílů, kde se řeší obecné věci a problémy celého střediska. Do střediskové rady dále patří i revizní komise, kde jsou dva revizoři, z toho jeden hlavní. Středisko je nejmenší jednotkou, která má právní subjektivitu.¹⁴

Dalším vyšším stupněm je **obvod**, tj. soubor středisek, v němž musejí být zastoupena minimálně tři střediska. Obvod pořádá obvodní rady. Obvody jsou však pouze v Praze a v jiných větších městech. V jiném případě je dalším stupněm **okres**, dále **kraj** a posledním stupněm je **kmen** neboli náčelnictvo.¹⁵

Nejvyšším orgánem je **valný sněm**, který se koná jednou za 3 roky a v době mezi sněmy je Junák řízen náčelnictvem, které bylo zvoleno na sněmu. Pravomocí valného sněmu je schvalovat a případně měnit stanovy Junáka a rozhodnout o zániku Junáka.¹⁶

---

¹⁴ R. Dvořák, R. Fischer, Edice vůdcovská zkouška, Organizace a právo, str. 19.

¹⁵ R. Dvořák, R. Fischer, Edice vůdcovská zkouška, Organizace a právo, str. 14.

¹⁶ R. Dvořák, R. Fischer, Edice vůdcovská zkouška, Organizace a právo, str. 8.

7. Výchova skautských vedoucích

Během celého života je žádoucí, aby se člověk neustále vzdělával a doplňoval si znalosti a kvalifikace v oboru, ve kterém pracuje. Při skautské činnosti tomu není jinak.

Děti ve skautském oddíle se snažíme vést a vychovávat, podobně je tomu i s vedoucími. „Nikdy v historii českého skautingu nenabízel systém vzdělávání tak bohatou a rozmanitou paletu kurzů, lesních škol a dalších vzdělávacích akcí, jakou má Junák v současnosti.“¹⁷

7.1. Čekatelské zkoušky

Čekatelské zkoušky jsou určeny pro nově přicházející vedoucí, nejlépe ve věku 15ti -18ti let. Je to vlastně zkouška na přípravu správného vedoucího, na jeho rozvoj a motivaci k vedení skautského oddílu. Tuto zkoušku pořádá vždy nějaká skautská skupina nebo i jednotlivá střediska. Nejčastěji zkouška probíhá ve dvou víkendových kurzech, zhruba s měsíčním odstupem. První víkend je zaměřen na jednotlivé přednášky a o druhém víkendu probíhají zkoušky. Je zde však možný i jiný průběh zkoušky, který v poslední době začíná být více populární. Jedná se o tzv. experimentální formu, kdy je zkouška více zaměřena na praktické činnosti a motivaci vedoucích k vedení. Tento typ zkoušky však nelze praktikovat pouze během dvou víkendů. Zkouška zpravidla obsahuje víkend před letními prázdninami, poté týden během prázdnin, kdy je čas jak na přednášky, tak i na praktické hry a dovednosti, a potom víkend po prázdninách, kdy jsou klasické zkoušky. Tato forma nabízí pro mladé lidi i více času na poznání se mezi sebou a vzájemnou inspiraci pro vedení vlastních oddílů.

Čekatelská zkouška obsahuje tyto oblasti vzdělávání:¹⁸

- Myšlenkové základy skautingu
- Úvod do pedagogiky a psychologie
- Metodika
- Bezpečnost
- Zdravověda
- Organizace a právo
- Základy hospodaření
- Písemná práce

---

¹⁷ R. Šantora, V. Nosek, S. Janov, V. Dostál, Skautské století, str. 222.

¹⁸ Edice čekatelská zkouška.

Po splnění čekatelské zkoušky se z člověka stává tzv. čekatel a je připraven k dalšímu vzdělávání.

7.2. Vůdcovské zkoušky

„Vůdcovská zkouška zůstává pilířem vzdělávacího systému od počátku hnutí až do současnosti. Představuje základní odborně-metodickou a pedagogicko-výchovnou kvalifikaci.“¹⁹ Navazuje na zkoušku čekatelskou jako další stupeň vzdělávání a je možno ji absolvovat až po dosažení 18ti let. K úspěšnému splnění zkoušky je však nutné absolvovat zdravotnický kurz a úspěšně složit zkoušku i tam. Zdravotnické kurzy mohou být pořádány jak skauty, tak i různými zdravotními organizacemi a nezáleží na tom, kde byl kurz absolvován.

Vůdcovská zkouška připravuje skauta/ku k vedení skautského oddílu, na funkci hlavního vůdce. Formy této zkoušky mohou být buď v kratší víkendové podobě, nebo obdobně jako u zkoušky čekatelské, to je rozšířená forma v týdenním letním kurzu. Víkendová verze je ale rozšířena z dvou na tři až pět víkendů a letní týdenní kurz obsahuje jeden či dva víkendy navíc.

Vůdcovská zkouška obsahuje tyto oblasti vzdělávání:²⁰

- Myšlenkové základy skautingu
- Historie skautingu
- Psychologie
- Pedagogika
- Metodika
- Vedení oddílu
- Organizace a právo
- Hospodaření
- Zdravověda
- Příroda a ekologie
- Vedení tábora a táboření
- Kultura a estetika
- Tělovýchova a sport

---

¹⁹ R. Šantora, V. Nosek, S. Janov, V. Dostál, Skautské století, str. 222.

²⁰ Edice vůdcovská zkouška.

- Písemná práce
- Mluvený projev

Vůdcovská zkouška je akreditována u Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy jako kvalifikace postačující k vedení zotavovací akce.²¹

7.3. Další vzdělávání

Čekatelskou a vůdcovskou zkouškou však skautské vzdělávání nemusí skončit. Je zde dále mnoho dalších kurzů a možností, jak ve vzdělání pokračovat. „Od rádcovských a čekatelských kurzů, přes lesní školy až po instruktorskou kvalifikaci. Přibýly i specializované manažerské kurzy zaměřené na rozvoj organizačních nebo hospodářských kompetencí jednotlivců. Další akce, semináře a workshopy umožňují najít uplatnění a rozvíjet své schopnosti ve skautingu ve specializovaných oborech, jakými jsou například komunikace nebo mezinárodní spolupráce, atd.“²²

---

²¹ http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C5%AFdcovsk%C3%A1_zkou%C5%A1ka#cite_note-2.

²² R. Šantora, V. Nosek, S. Janov, V. Dostál, Skautské století, str. 222.

8. Skautská výchova

Lze ji formulovat jako všestrannou výchovu člověka podle zásad humanismu. Jedná se o záměrné, cílené a soustavné formování osobnosti. Skauting není žádným jednostranně orientovaným kroužkem, ale má všeobecně přispívat k výchově mladých lidí tak, aby byly rozvíjeny jejich schopnosti.

Úkolem vůdců a vedoucích je právě to, aby dokázali vytvářet a ovlivňovat podmínky působící na děti právě v tomto období, kdy jsou děti nejvíce ovlivnitelné (formativní léta). Proto je snahou skautského hnutí, aby jeho vliv byl co nejsilnější. Skautský výchovný systém je založen na třech principech: rozvíjení osobnostní, sociální i duchovní stránky člověka.

Je velmi důležité, aby každý jednatel byl brán s jeho vlastními předpoklady a vlohami. Zároveň však bychom měli děti brát jako celek a vnímat je jako členy společnosti.

Cílem je vychovat člověka přirozeného, vnitřně úplného a schopného sociálně žít, který je schopen vnímat život i z vyššího než materiálního hlediska.

Skautská výchova je vázána na definici výchovy, kterou stanovila světová organizace UNESCO, podle níž je výchova postavena na čtyřech základech: *učit se znát, učit se, jak na to, učit se žít společně, učit se být.*

8.1. Hra jako výchovná metoda

Hra je jednou z nejdůležitějších částí skautské metody, není možné ji však brát jako hlavní a jediný bod programu. Měli bychom ji brát jako prostředek pro rozvoj jednotlivců.

Hra je pokládána za nejpřirozenější projev dětské aktivity, stejně jako učení a třeba práce. S její pomocí můžeme rozvíjet sociální vztahy, city; plní i funkci diagnostickou, vzdělávací. Záleží však na tom, zdali umíme s hrou správně pracovat a používat ji ve správné formě a ve správný čas.

V oddíle můžeme využívat téměř všechny typy her, jak tvořivé a manuální, tak i hry pohybové a didaktické. Musíme však děti vždy správně odhadnout a snažit se hru rozvinout tak, jak je potřeba z individuálního hlediska i z hlediska celé skupiny.

Dobrá je také spontánní hra, kterou lze dobře uplatnit třeba na táboře, jako tzv. osobní volno, kdy si děti mohou dělat právě to, co se jim líbí. Tábor je velmi vhodné místo pro plnou

škálu nejrůznějších her a aktivit Když dítě v osobním volnu chvíli pozorujeme, co samo dělá, může nám to o něm mnoho prozradit.

Při hrách, alespoň ve skautském oddíle, je především kladen důraz na čest a tzv. fair play. Jde o to se hry zúčastnit a ne za každou cenu ji vyhrát. Hry se hrají především kvůli zážitku a zkušenosti, kterou na člověku zanechají.

8.2. Metodika rozložení her do programu schůzky s dětmi

a) „Na začátek je vždy dobré zorganizovat nějakou hru, která by měla být velmi jednoduchá a krátká a měla by upoutat pozornost dětí.“ Je výhodné, pokud se nám podaří touto hrou navodit takovou atmosféru, která se nám bude dále hodit do celého programu schůzky. „Neměli bychom vynechat rituál ve formě pokřiku, nástupu či jiné formy zahájení.“²³

b) Poté můžeme zvolit už složitější část, což je hlavní část celé schůzky podle tématu, které jsme si připravili. „Jsou to hry, jimiž sledujeme určitý cíl. Zařazujeme je do programu cíleně a snažíme se jejich prostřednictvím dosáhnout pokroku ve vývoji vztahů, schopnosti spolupráce, kreativity, tělesné zdatnosti, obětavosti, atd.“²⁴ Je dobré, když obsahuje něco, co děti dosud neznají nebo co si potřebují zopakovat. Tato část by tedy měla mít lehce vzdělávací charakter, nejlépe nenásilnou formou nějaké hry, která může být i delší a složitější. Záleží především na tom, pro jak staré děti program připravujeme.

Typy her je dobré pravidelně střídat, aby se nám kupříkladu nestalo, že děti budou celou schůzku jenom sedět nebo naopak jenom někde běhat. Měli bychom vždy střídat hry aktivní s klidnými.

Důležité je vždy vědět, kdy s hrou přestat. Jak se správně říká: „V nejlepším bychom měli skončit,“ toto pravidlo platí i u her. Když hra děti baví, neměli bychom ji nikdy nechat dojít až do té fáze, kdy je bavit přestane. Pokud ji utneme ve správný čas, lze hru použít stejně dobře i někdy příště a alespoň se na ni mohou o to více těšit.

c) Na konci schůzky je dobré zopakovat důležité informace (např. pokyny k výpravě) poté schůzku ukončíme opět pokřikem a nástupem.

---

²³ Vychodil, D., Edice vůdcovská zkouška, Metodika, str. 17.

²⁴ Vychodil, D., Edice vůdcovská zkouška, Metodika, str. 55.

9. Skautské ideály

Skauting není jen zábava, hry a výlety. Ukazuje i na ideály, které mají člověka provázet po celý jeho život. Robert Baden–Powell přirovnává skautský oddíl k cíli, k němuž se skauti vydávají. Na jejich cestě by mělo být snahou dodržovat co nejpřímější směr.

9.1. Principy skautingu

Principy skautského hnutí jsou základní pilíře, na kterých je celé hnutí postaveno. Jedná se o závazná pravidla chování, kterými se řídí všichni členové a přijímají je za své formou slavnostními slibu. Jsou to:

- **Povinnost k Bohu²⁵**

Tento bod se zabývá vztahem člověka k duchovním hodnotám. Ve skautském zákoně je slovo Bůh formulováno jako „Nejvyšší Pravda a Láska“. Jedná se o vztah k duchovním principům, o povinnost hledat vyšší než materiální hodnoty a z toho vyplývající povinnosti.

- **Povinnost k druhým²⁶**

Tento bod se zabývá vztahem člověka ke společnosti a ke všem lidem. Aby člověk šel všem ostatním příkladem, byl prospěšný a věrný ke své zemi a aby se aktivně podílel na veřejném dění. Jde i o zlepšování životní úrovně, a to nejen po materiální stránce.

- **Povinnost k sobě²⁷**

Je myšlena jako odpovědnost za vlastní rozvoj, za rozvoj svých možností a schopností.

9.2. Skautský slib

Odhodlání vytrvat vyjadřují nováčci splněním skautského slibu. Takovýmto závazkem se nováček zavazuje jak ostatním, tak i sobě samému. Skautský slib mladý člověk podstupuje dobrovolně a vědomě slibuje dodržování skautských zásad.

---

²⁵ V. Břicháček, a kol., Skautskou stezkou, str. 362.

²⁶ V. Břicháček, a kol., Skautskou stezkou, str. 356.

²⁷ V. Břicháček, a kol., Skautskou stezkou, str. 345.

Skládání skautského slibu je slavnostní ceremoniál, odehrávající se před ostatními členy oddílu. Většinou na táboře, při slavnostním ohni, poté co nováček složí všechny body skautské stezky (nováčkovská zkouška), je vyzván vůdcem oddílu, aby si uvědomil, je-li přesvědčen o tom, že chce skautský slib plnit a zda si uvědomuje zodpovědnost, která na něj tímto slibem padá. V některých oddílech to probíhá formou rozhovoru mezi vůdcem a adeptem na splnění slibu, jinde je adept vyzván, aby se na chvíli odebral do ústraní a přemýšlel nad tím, zda je připraven slib splnit. Toto je však velmi individuální a záleží na každém oddílu.

Po vlastních zkušenostech si myslím, že děti skládající skautský slib jsou ještě příliš mladé na to, aby si samy dokázaly uvědomit svou zodpovědnost za to, co slibují. Znění skautského slibu pochopí většinou až později.

Znění skautského slibu (uvádím verzi pro skautky):

„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe,

sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce, věrně v každé době.

Plnit povinnost vlastní a zachovávat zákony skautské,

duší i tělem být připravena pomáhat vlasti i bližním.

(Věřící skauti k tomu mohou připojit: *K tomu mi dopomáhej Bůh!*)“²⁸

9.3. Skautský zákon

Je charakteristický tím, že nezakazuje, neříká, co člověk nesmí dělat. Poskytuje člověku návod, co má dělat a jaký by měl být.

Znění skautského zákona (opět uvádím verzi pro skautky):²⁹

1. *Skautka je pravdomluvná*
2. *Skautka je věrná a oddaná*
3. *Skautka je prospěšná a pomáhá jiným*
4. *Skautka je přítelkyní všech lidí dobré vůle a sestrou každé skautky*
5. *Skautka je zdvořilá*
6. *Skautka je ochránkyní přírody a cenných výtvorů lidských*
7. *Skautka je poslušná rodičů, představených i vůdkyň*
8. *Skautka je veselá myslí*

²⁸ V. Břicháček, a kol., Skautskou stezkou, str. 371.

²⁹ V. Břicháček, a kol., Skautskou stezkou, str. 365-369.

9. *Skautka je hospodárná*

10. *Skautka je čistá v myšlenkách, slovech i skutcích*

9.4. Skautské heslo

*„Bud' připraven!“*³⁰

9.5. Skautský příkaz

*„Vykonej denně alespoň jeden dobrý skutek.“*³¹

---

³⁰ V. Břicháček, a kol., Skautskou stezkou, str. 364.

³¹ V. Břicháček, a kol., Skautskou stezkou, str. 23.

10. Skautská symbolika

10.1. Skautský kroj

Skautský kroj je jedním z nejdůležitějších skautských symbolů, který vyjadřuje, že člověk patří do jednoho z nejpočetnějších dětských hnutí na světě. V každé zemi se však kroj liší a stává se tak typickým pro danou zemi.

Podle odznaků našitých na kroji se mohou ostatní leccos dozvědět. Odznaky prozrazují, z jaké je daný skaut družiny, oddílu, města, apod.

- **Kroj světlušek a vlčat**

- mladší členové 6 – 11 let
- jejich kroj se na první pohled liší od kroje skautů a skautek barvou šátku, protože nosí žlutý šátek
- při bližším pohledu se dá zjistit, že mají i vlastní slibový odznak a označení pro splnění zkoušky³²

- **Kroj skautů a skautek**

- členové 12 – x let
  - kroj tvoří našedivělá košile a hnědý šátek sepnutý u krku koženým turbánkem
  - je možno si pořídit i skautský pásek do kalhot či sukně
- Zvláštností je skautský kroj vodních skautů, který lze poznat už na dálku tím, že má „námořnický“ modrou barvu jak kroj, tak i šátek a zbytek oblečení.

10.2. Symbolika skautského kroje

- ke kroji patří šátek v příslušné barvě a kožený turbánek, kterým je šátek upevněn u krku
- nad levou kapsou kroje je po splnění skautského slibu našit znak skautského slibu a přímo na kapse nahoře jsou kovové lístečky, které symbolizují léta strávená v oddíle. O něco níž stále na kapse se nachází odznak dosaženého stupně skautské stezky.
- na levém rukávu nejvíce nahoře je domovenka s označením sídla oddílu (město), pod ní číslo oddílu, dále družinový znak a ještě níže je možno mít potvrzení o funkci v oddíle

---

³² V. Břicháček, a kol., Skautskou stezkou, str. 29.

- nad pravou kapsou se nachází zmenšená vlajka České republiky
- na pravém rukávu nahoře je mezinárodní znak, který je odlišný pro chlapce a dívky a pod ním mohou být odznaky dosažených odborných činností v oddíle

• Skautský slibový odznak

Ve znaku má zlatou lilii, uprostřed které je bílý štít s černou psí hlavou. „Nakreslil ji Mikoláš Aleš jako znak Psohlavců, chodských strážců hranic (z díla od Aloise Jiráska). Tato lilie je podložena modrým trojlístkem, symbolem skautek. Prostřední z listů lilie značí střelku kompasu a znamená, že skaut jde vždy přímo a neobchází těžkosti ani problémy. Tři listy lilie znamenají tři body skautského slibu a tři věkové kategorie. Vlče – skaut – rover.“³³ Tento symbol byl zaveden roku 1919.

• Znak mezinárodní organizace skautů a skautek

„Trojlístek je prastarý symbol štěstí a lásky k bližnímu. Zlatožlutý trojlístek na modrém podkladu symbolizuje slunce, které svítí na všechny děti a den, kdy se splní mnoho dobrého. Trojlístek leží na plamenech ohně, které symbolizují lásku k lidem a víru.“³⁴ I uprostřed trojlístku je střelka kompasu, která ukazuje přímý a správný směr. Dále jsou v trojlístku dvě malé hvězdičky, každá s pěti cípy, ty symbolizují 10 bodů skautského zákona.

10.3. Skautský pozdrav

Skauti na celém světě se zdraví zvláštním způsobem. „Pravá ruka je obrácena dlaní vpřed a zdvižena k rameni. Palec přitom překrývá malíček a symbolizuje, že silnější chrání mladšího. Vztyčený ukazovák, prostředník a prsteník symbolizují tři body skautského slibu. Kruh, který vznikne spojením palce a malíčku, symbolizuje přátelství skautů a skautek celého světa.“³⁵

Slovním pozdravem je: „*Nazdar!*“

Při setkání si skauti podávají levou ruku, protože je blíž k srdci a navzájem si propletou malíčky.

³³ V. Břicháček, a kol., Skautskou stezkou, str. 32.

³⁴ V. Břicháček, a kol., Skautskou stezkou, str. 32.

³⁵ V. Břicháček, a kol., Skautskou stezkou, str. 31.

10.4. Skautská hymna

Karel Kovařovic, F. S. Procházka

„1. Junáci vzhůru, volá den,
luh květem kývá orosen.
Sluníčko blankytem pílí,
před námi pout' vede k cíli.
Junáci vzhůru volá den,
junáci vzhůru volá den!

2. Junáci vzhůru volá den,
Bud' připraven, bud' připraven!
V obraně dobra a krásy,
dožiješ vlasti své spásy.
Junáci vzhůru volá den,
bud' připraven, bud' připraven.“³⁶

10.5. Skautské svátky

- **22. únor – Den sesterství**

Den sesterství je svátkem, který slaví především skautky celého světa. „Tento den byl zvolen na počest narozenin zakladatelů hnutí, a to jak Roberta Badena–Powella, tak i jeho ženy lady Olave, která se narodila přesně o 32 let později.“³⁷

- **24. duben – svátek sv. Jiří**

Svátek sv. Jiří je slaven jako svátek patrona skautů celého světa. „Svatý Jiří byl římským důstojníkem, který zahynul při posledním pronásledování křesťanů kolem roku 302. Podle legendy projevila svou odvahu v boji s drakem, na což se nyní symbolicky pohlíží jako na boj mezi dobrem a zlem.“³⁸

---

³⁶ V. Břicháček, a kol., Skautskou stezkou, str. 338.

³⁷ V. Břicháček, a kol., Skautskou stezkou, str. 33.

³⁸ V. Břicháček, a kol., Skautskou stezkou, str. 33.

III. PRAKTICKÁ ČÁST

Výzkumný úkol

Moje práce je zaměřena na vedoucí skautských oddílů a jejich motivaci k vykonávání této činnosti. Cílem je zjistit, co je vede k tomu, že se rozhodli věnovat svůj volný čas a energii do neziskové skautské organizace a vést děti a mládež.

Hypotéza

Předpokládám, že jedinec ovlivněný skautskou výchovou bývá připraven k tomu, aby se v 16ti letech sám stal vedoucím a pomohl vést a vychovávat nově příchozí členy. Většinou tomu tak i bývá, ale není to vždy úplně jednoduché. Sama vím, že jsou období nadšení a období tzv. vyhoření, kdy člověk už nemá ani sílu ani náladu něco dělat. Myslím však, že práce, kterou věnovali naši vedoucí nám, a přátelské vztahy utvořené v oddílech jsou dostatečně silnou motivací pro pokračování výchovy nových generací. Motivují nás také děti, jejich spokojenost v oddíle, snaha něco nového zažít a naučit se.

Pro správné zvládání vedení oddílu je podstatné, aby se vedoucí neustále vzdělávali a doplňovali své znalosti a zkušenosti. K tomu slouží různé kurzy, které, jak předpokládám, většina z vedoucích svědomitě navštěvuje. I když si nejsem jistá, jestli to není pouze moje naivní představa.

První hypotéza: Předpokládám, že největší motivací pro mládež k vedení skautského oddílu je výchova dětí v oddíle. Nejmenší potom je kariérní růst ve skautské organizaci.

Druhá hypotéza: Předpokládám, že většina skautských vedoucích na chod tábora, po finanční stránce, nepřispívá nic nebo rozhodně méně než děti.

Průběh výzkumu

Výzkum probíhal u skautských vedoucích z celé České republiky. Dotazníky jsem rozeslala jednotlivým střediskům v Čechách i na Moravě a vedoucí mi poté posílali vyplněné dotazníky zpět.

Metody výzkumu

Jako základní metodu svého výzkumu jsem použila dotazník pro vedoucí skautských oddílů. Z 60ti respondentů je 30 dívek a 30 chlapců. Cílem dotazníku bylo zjistit, jaká je jejich hlavní motivace pro vedení skautského oddílu.

Druhou výzkumnou metodou je rozhovor. Zvolila jsem si dva respondenty – vedoucí z 61. střediska Vítkov, Praha 3, a to jednu dívku a jednoho chlapce.

Dotazník pro vedoucí skautských oddílů

Co tě motivovalo k práci ve vedení skautského oddílu

Ahoj,

jsme studentka HTF, obor sociální pedagogika a ráda bych Tě požádala, zdali bys mi vyplnil/la níže uvedený dotazník jako podklad pro zpracování praktické části mé bakalářské práce na téma Skautský oddíl a jeho vedení. Svoje odpovědi zaškrtni.

Dotazník je anonymní a je zaměřen především na Tvoji motivaci k práci s dětmi ve skautském oddíle.

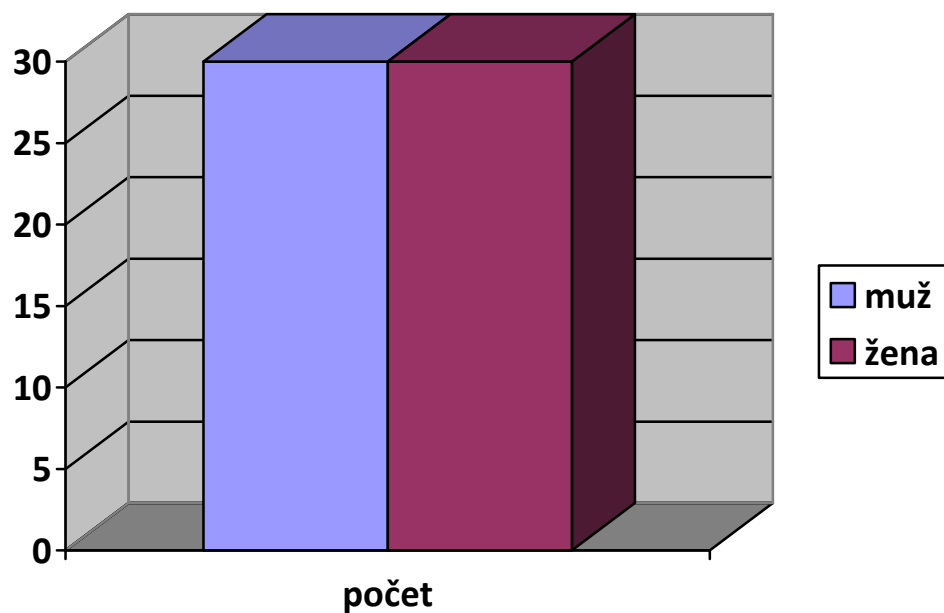
Děkuji Ti za Tvůj čas. Kristýna Kotková

1. Pohlaví: Muž/ žena
2. Věk? 15-18/ 19-21/ 22-25/ 26-30/ 31 a více
3. Kolik let jsi ve skautském oddílu ve vedení? 1-2/ 3-5/ 6-10/ více
4. Prošel/ la jsi oddílem roverů/ rangers před funkcí vedoucí/ho oddílu?
ano/ ne/ jsem zároveň v oddílu roverů/ rangers
5. Máš splněnou čekatelskou zkoušku pro vedení oddílu? ano/ ne/ právě ji plním
6. Máš splněnou vůdcovskou zkoušku pro funkci hlavního vedoucího oddílu?
ano/ ne/ právě ji plním
7. Inspirovala tě nějaká literatura k tomu, že ses stal/la skautem?
ano/ ne/ jestliže ano, jaká _____
8. Daří se ti při práci s dětmi naplňovat skautské ideály? ano daří/ částečně/ málo kdy/ nedaří
9. Číselně (1-8) seřaď na žebříčku hodnot pořadí jejich důležitosti při tvém vedení ve skautu
  - a. zájem o výchovu dětí
  - b. touha vychovávat děti k plnění skautských ideálů
  - c. snaha přispět k realizaci ekologických zásad
  - d. kariérní růst ve skautském hnutí
  - e. seberealizace v životním období
  - f. přátelé ve skautu
  - g. dobrodružství ve všedním životě
  - h. jiná hodnota _____
10. Domníváš se, že by práce ve skautingu měla být nějak hodnocena (finančně, certifikát, diplom, ...)? ano/ ne/ nikdy mě to nenapadlo
11. Přispíváš finančně na chod tábora? nic/ stejně jako děti/ méně než děti
12. Zúčastňuješ se práce ve skautu i mimo rámec vedení dětí? ano/ ne

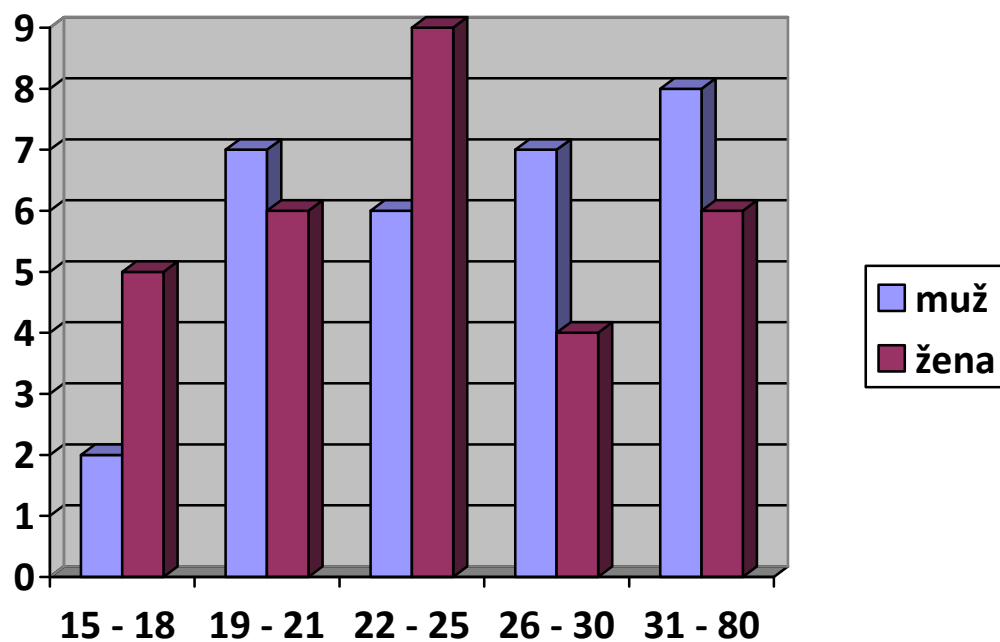
Vyhodnocení dotazníku pro skautské vedoucí

1. Pohlaví:

Zastoupení mužů a žen při výzkumu.

Dotazník pro vedoucí skautských oddílů vyplnilo 60 respondentů, z toho 30 žen a 30 mužů.

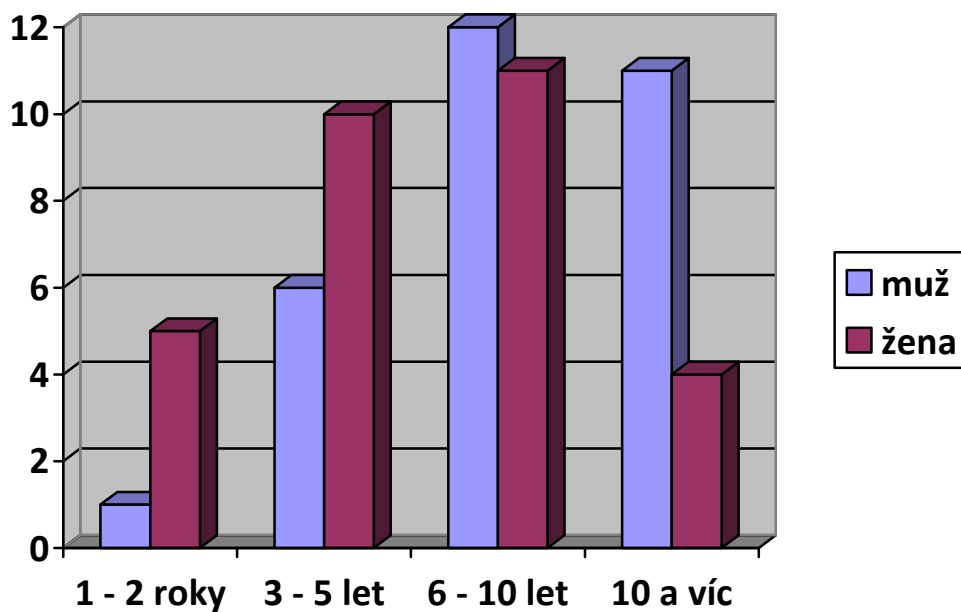
2. Věk:

Věková hranice 60ti respondentů obou pohlaví je průměrně 22-25 let. V této věkové kategorii jsou nejvíce zastoupeny ženy. Muži jsou většinou ve věku od 31 let výše.

Z grafu vyplývá, že u vedoucích žen je nižší věkový průměr než u vedoucích mužů.

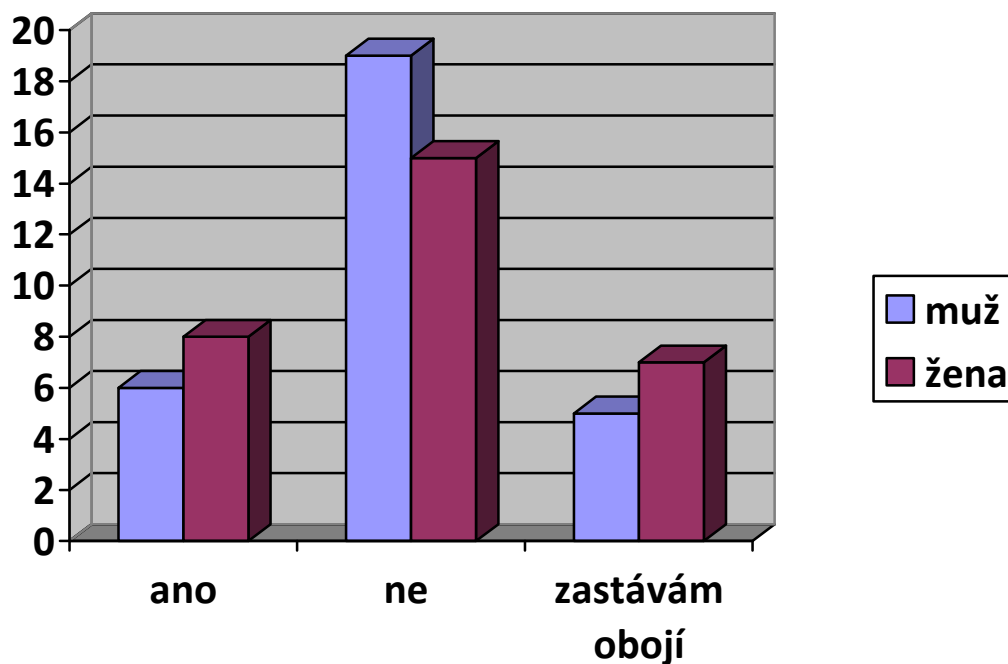
3. Kolik let jsi ve skautském oddílu ve vedení?

Graf je rozdělen podle mužů (modrý sloupec) a žen (fialový sloupec) do věkových kategorií podle toho, kolik let jsou již vedoucími ve skautských oddílech. Vyplyvá z toho, že průměrně je to nejvíce 6-10 let.

U žen je celkově vidět nižší průměr let strávených ve vedení skautského oddílu než u mužů. Tento fakt vyplývá již z předchozí otázky o věku vedoucích.

4. Prošel/ la jsi oddílem roverů/ rangers před funkcí vedoucí/ho oddílu?

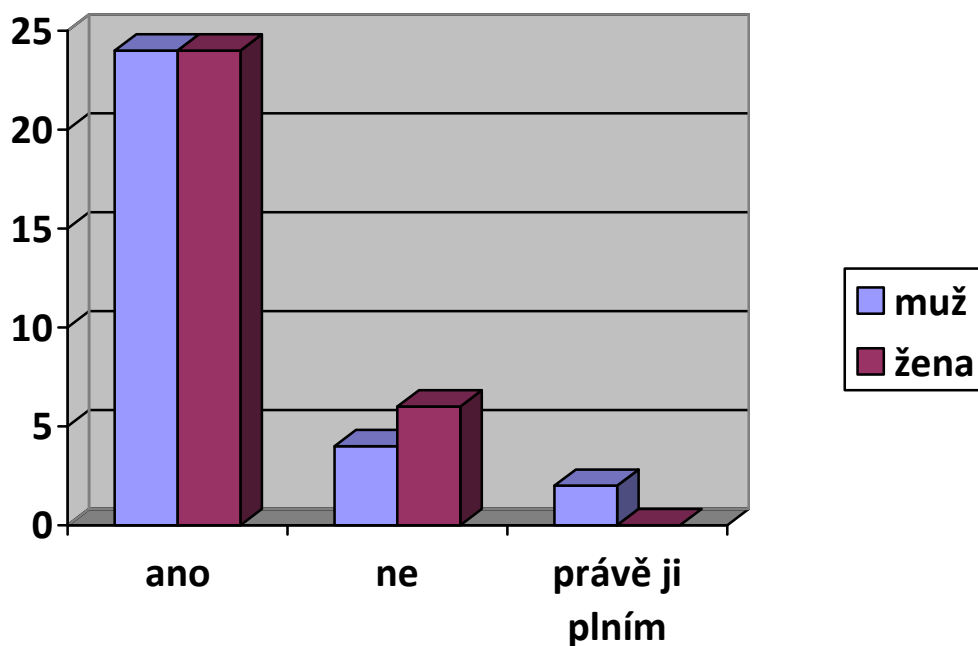

Z grafu vyplývá, že většina současných vedoucích neprošla oddílem roverů/rangers (koedukovaným oddílem připravujícím jednotlivce pro vedení dětí).

Roverské oddíly začaly v České republice fungovat až později než v jiných zemích, proto jsou s vedením tohoto oddílu často spojeny problémy. Mnohdy se skautské oddíly potýkají s nedostatečným počtem členů, tudíž i v pozdějším věku s nedostatečným počtem vedoucích. Mladý 15ti letý člověk, který přestane být dítětem se pak často stává rovnou vedoucích a vynechává výchovnou fázi v roverském oddíle.

Dle mých respondentů, mezi nimiž je zastoupena i vyšší věková kategorie, mě tento výsledek nepřekvapuje. Jsem ráda, že téměř polovina respondentů roverským oddílem prošla nebo je zároveň jeho členy. Doufám, že se tento počet bude do dalších let zvyšovat.

5. Máš splněnou čekatelskou zkoušku pro vedení oddílu?

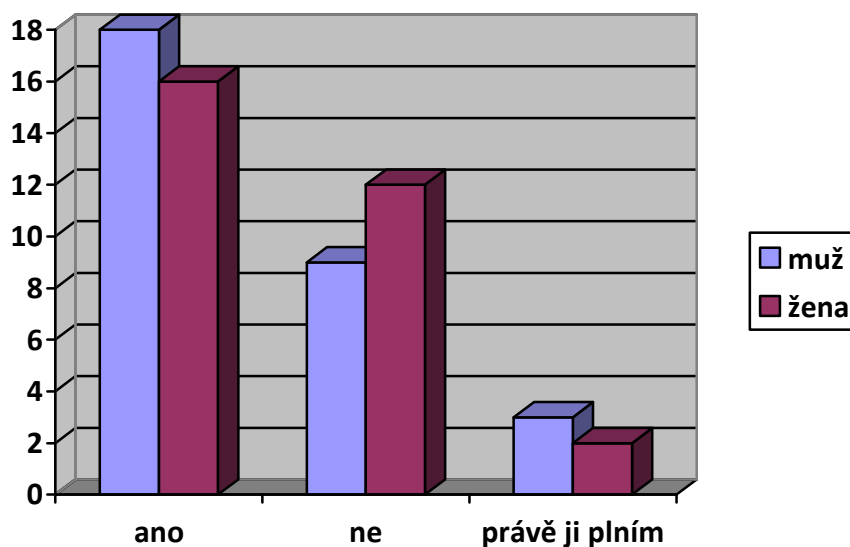

Z tohoto grafu je jasně patrné, že většina všech skautských vedoucích má čekatelskou zkoušku splněnou.

Výsledek mě potěšil, zejména proto, že je zájem o tuto formu vzdělávání u mladých lidí.

Čekatelská zkouška je důležitá nejen pro získání nových znalostí, ale i kvůli setkání se s jinými skautskými vedoucími. Tento přínos je důležitý nejen pro nové přátelské vztahy, ale i pro vzájemné vyměňování zkušeností s vedením oddílu.

6. Máš splněnou vůdcovskou zkoušku pro funkci hlavního vedoucího oddílu?

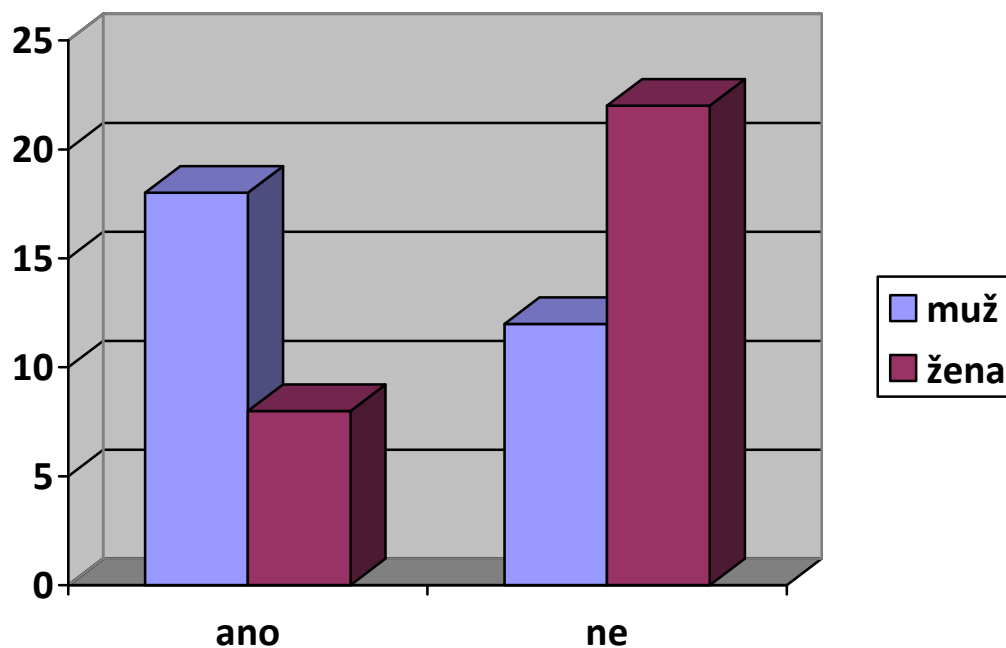
Odpovědi na tuto otázku v dotazníku mě příjemně překvapily. Většina ze všech mých respondentů má vůdcovskou zkoušku splněnou nebo ji právě plní. Pouze 21 (tj. 1/3) z nich tuto zkoušku splněnou nemá.

Čekatelská zkouška z předchozí otázky je velmi důležitá pro prvotní rozvoj skautského vedoucího, ale mnohdy s jejím splněním i skautské vzdělávání končí, a ne každý se pustí i do plnění této vůdcovské zkoušky.

Častým důvodem je nedostatek volného času pro splnění zkoušky. Nejkratší typ čekatelské zkoušky zabere maximálně dva víkendy. Zkouška vůdcovská je však časově mnohem náročnější. Její plnění je možné až po dosažení 18ti let a je zapotřebí mít splněný i zdravotnický kurz. Člověk v tomto věku je většinou dostatečně zaměstnán školními povinnostmi (maturita, přihláška na VŠ) a zároveň vedením oddílu, a proto mu pro vůdcovský kurz nezbývá mnoho času.

Zajímalo by mě, kolik mých respondentů si zkoušku splnilo z vlastní iniciativy a kolik z nich ji plnilo z důvodu potřeby hlavního vedoucího oddílu, který bez ní oddíl vést neumožní.

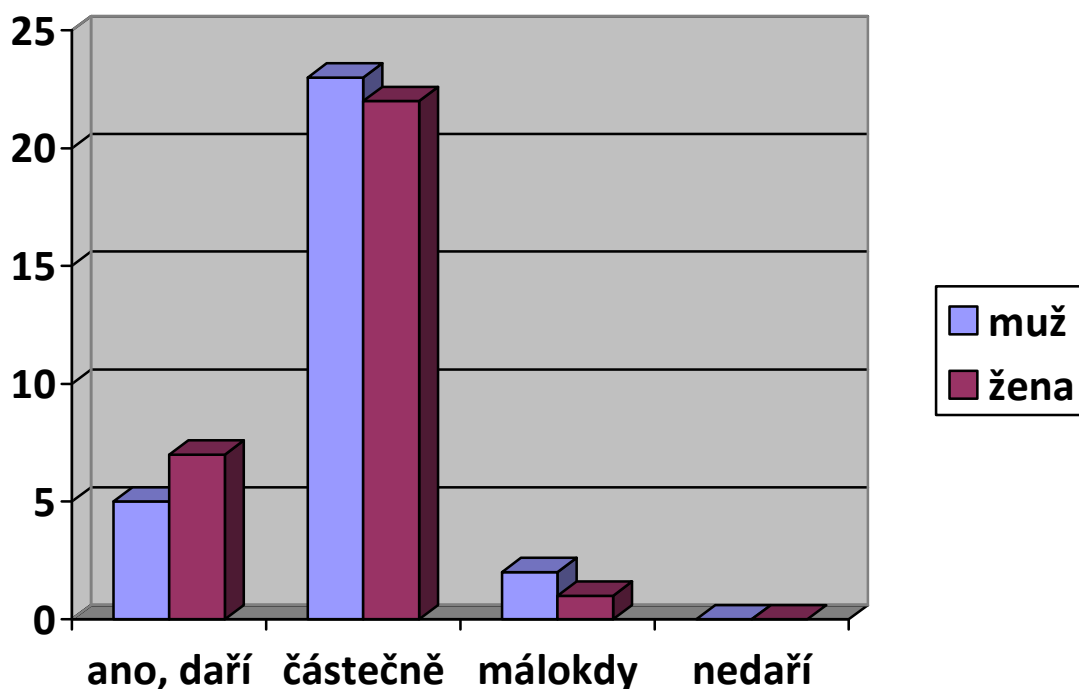
7. Inspirovala tě nějaká literatura k tomu, že ses stal/a skautem? Případně jaká?

Z grafu vyplývá, že muži jsou více inspirováni dobrodružnou literaturou než ženy. Celkově však více než polovina respondentů žádnou literaturou inspirována není.

U kladných odpovědí jsem se dále ptala, jaký autor je nejvíce ovlivnil. Jasným favoritem je Jaroslav Foglar, kterého napsali snad všichni kladně odpovídající respondenti. Dále se v odpovědích vyskytují jednotlivě jména jako Julius Verne, Antonín Benjamín Svojsík, Ernest Thomson Seton. Zajímavé je, že dva z těchto autorů, a to A. B. Svojsík a E. T. Seton patří mezi zakladatele skautského hnutí.

8. Daří se ti při práci s dětmi naplňovat skautské ideály?

Z výsledků tohoto grafu vyplývá, že se téměř všem daří alespoň částečně naplňovat skautské ideály ve výchově dětí ve skautských oddílech. Jsem ráda, že nikdo, kdo se věnuje práci skautského vedoucího, nemá pocit, že se mu je naplňovat nedaří. Tato skutečnost je pro práci a její motivaci ve skautském oddíle důležitá.

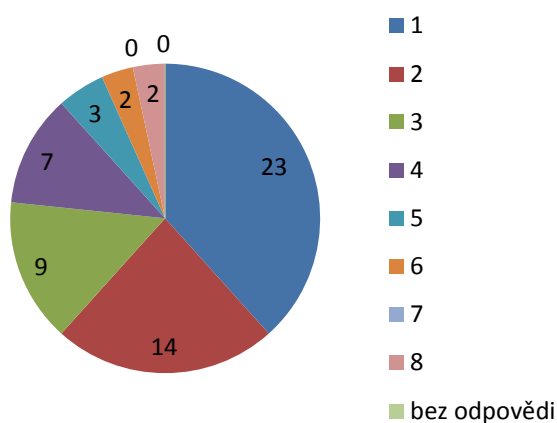
Samozřejmě v dnešní moderní době není zcela jednoduché ideály naplňovat a řídit se skautskými myšlenkami, zákony, heslem a slibem. Pokud ale mají vedoucí pocit, že se jim to při práci s dětmi daří alespoň částečně, je to určitě pozitivní zjištění.

Doufám jenom, že respondenti nevolili převážně tuto odpověď pouze jako zlatou střední cestu z nabídky odpovědí.

9. Číselně seřad' na žebříčku hodnot pořadí jejich důležitosti při tvém vedení ve skautu

- zájem o výchovu dětí
- touha vychovávat děti k plnění skautských ideálů
- snaha přispět k realizaci ekologických zásad
- kariérní růst ve skautském hnutí
- seberealizace v životním období
- přátelé ve skautu
- dobrodružství ve všedním životě
- jiná hodnota _____

Zájem o výchovu dětí

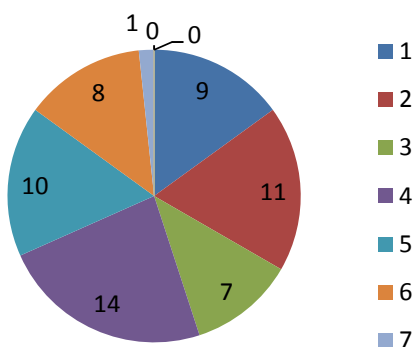
Zájem o výchovu dětí dalo nejvíce respondentů na první místo jakožto nejdůležitější motivaci k jejich práci ve skautském oddíle.

Překvapilo mě, že dva vedoucí ji dali na místo poslední.

53 respondentů ze 60ti dali této hodnotě číslo 1-4, tudíž ji zařadili do té důležitější poloviny.

Bez odpovědi ji nenechal nikdo.

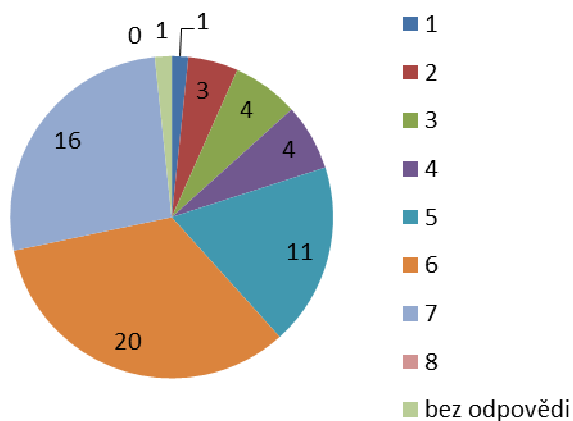
Touha vychovávat děti k plnění skautských ideálů

Touha vychovávat děti k plnění skautských ideálů je hodnota, která je očíslována velice rovnoměrně. Nejvíce respondentů jí dalo číslo 4, což je střed.

Nikdo tuto hodnotu nenechal bez odpovědi.

Snaha přispět k realizaci ekologických zásad

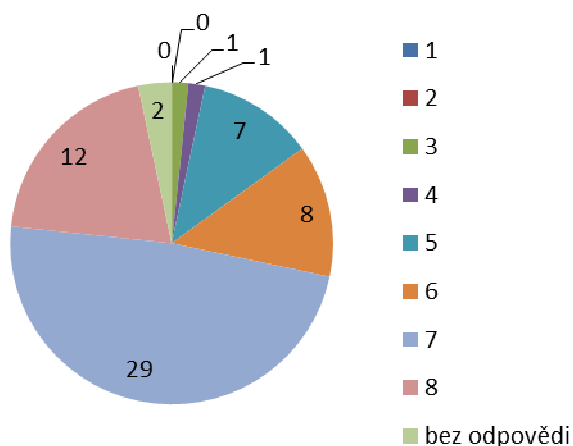
Snaha přispět k realizaci ekologických zásad je určitě důležitá hodnota, vždyť mezi základní myšlenky skautingu patří návrat k přírodě a snaha přírodu chránit a pečovat o ni.

Mezi ostatními hodnotami skončila snaha přispět k realizaci ekologických zásad převážně na 6. místě s počtem 20ti respondentů.

Dle výsledků z grafu je patrné, že tato hodnota patří k těm méně důležitým.

Jeden z respondentů ji nechal bez odpovědi.

Kariérní růst ve skautském hnutí

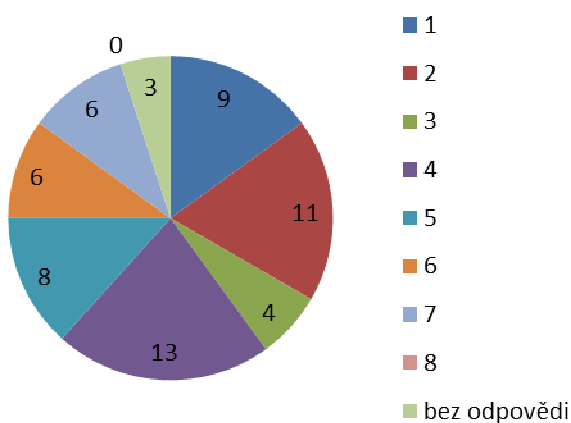
Kariérní růst ve skautském hnutí zůstal ze všech hodnot na posledním místě, tudíž nejméně obodovaný.

29 respondentů mu dalo číslo 7 a 12 dalších číslo poslední, což je 8.

Za nejdůležitější hodnotu ji označil pouze jeden z vedoucích a dva ji nechali bez odpovědi.

Seberealizace v životním období

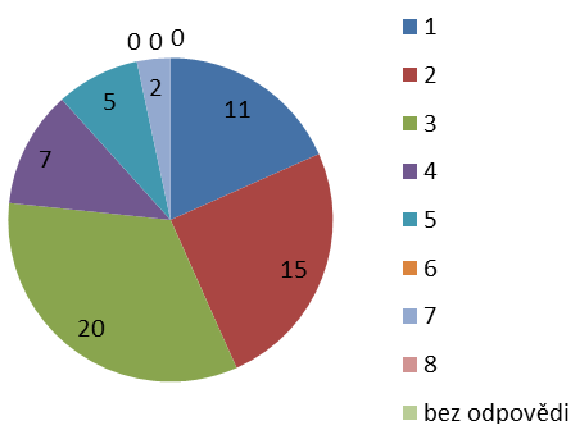

Seberealizace v životním období je, podobně jako touha vychovávat děti k plnění skautských ideálů, hodnocena velmi rovnoměrně.

Nejvíce respondentů ji dalo číslo 4, což je střed, a 3 další ji nechali bez odpovědi.

Její hodnocení se lehce naklání k té důležitější polovině, ale rozdíly nejsou příliš patrné.

Přátelé ve skautu

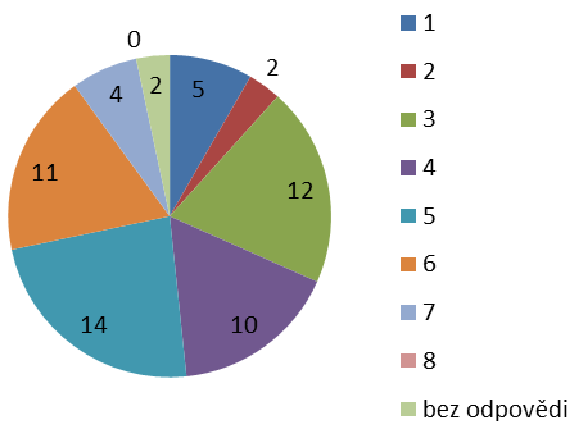

Přátele ve skautu bych označila za jednu z nejdůležitějších hodnot vůbec. Co jiného může člověka motivovat pro práci více než právě dobrý kolektiv a přátelské vztahy.

Nejvíce respondentů ji označilo prvními třemi čísly a pouze pro dva další je tato hodnota na předposledním místě.

Nikdo ji nedal na místo poslední, ani ji nenechal bez odpovědi.

Dobrodružství ve všedním životě

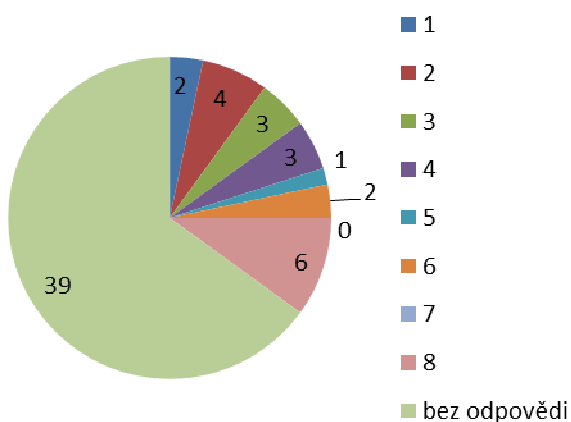

Dobrodružství ve všedním životě určitě může být dobrou motivací pro vedení skautského oddílu.

Nejvíce respondentů ji označilo číslem 5. Další většinové odpovědi se nacházejí mezi čísly 3 – 6, tudíž na středu.

5 z celkových 60ti vedoucích ji dalo na 1. místo v žebříčku hodnot, pouze 2 další ji nechali bez odpovědi.

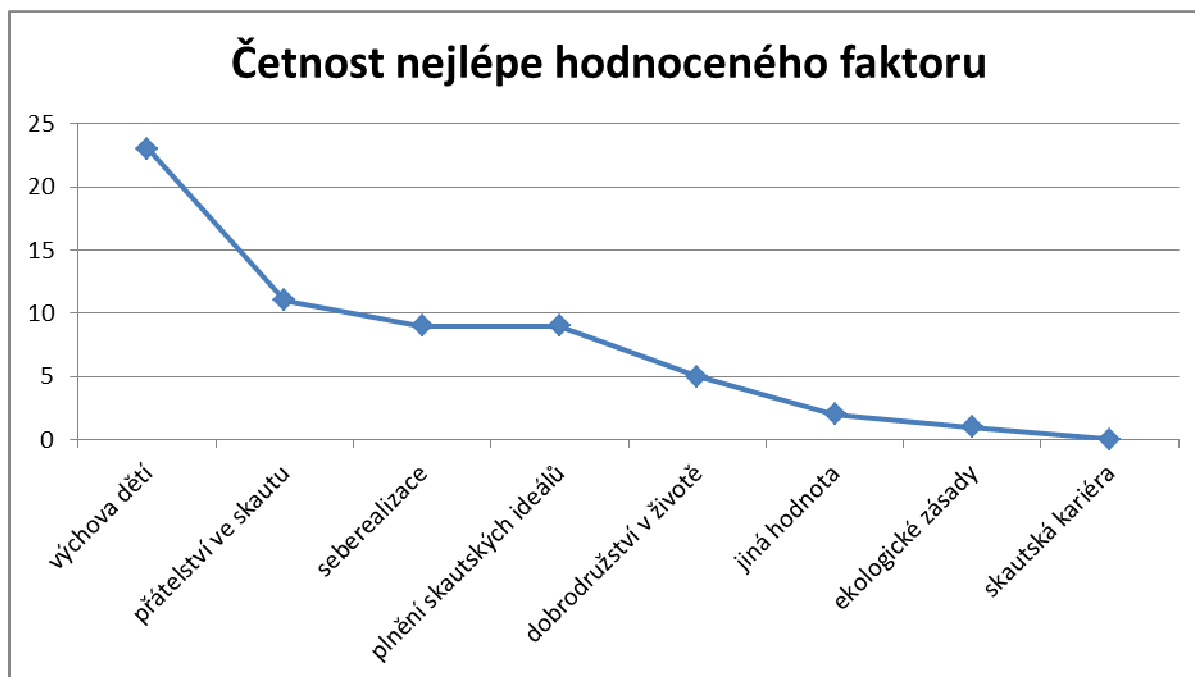
Jiná hodnota

Jinou hodnotu při vedení skautu nechalo nejvíce respondentů bez odpovědi.

Jeden z respondentů, který ji označil číslem 1, k ní napsal „Sloužím“, což je heslo roverů. Ten druhý, který jí dal nejvyšší hodnocení, napsal: „Rozumím, co mi děti říkají a ony rozumí tomu, co říkám já jim.“

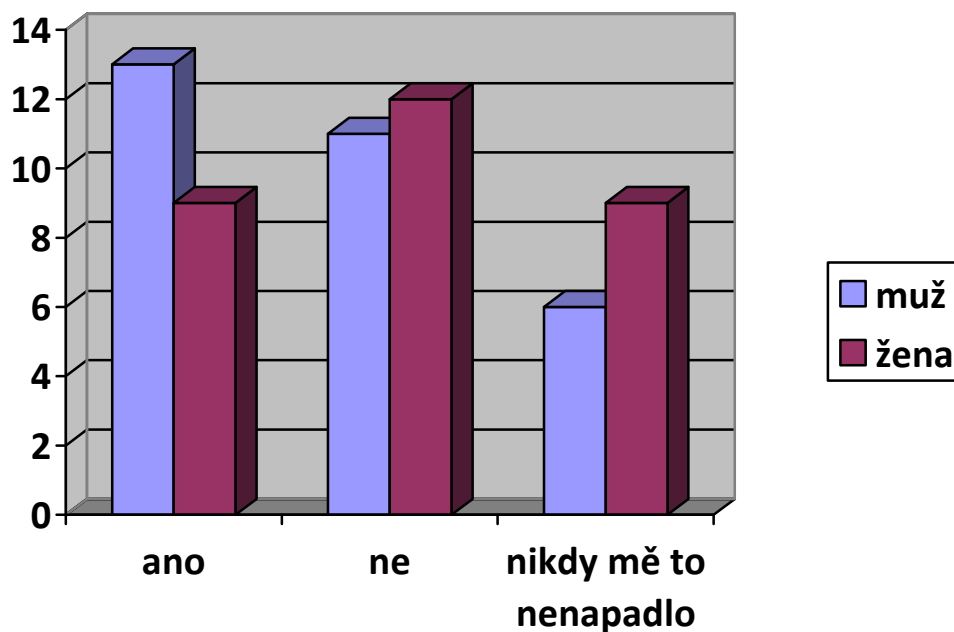
Někteří jí pouze dali číslo, ale nenapsali nic.

Posledním grafem, který jsem se rozhodla k této otázce vytvořit, je četnost respondentů, kteří z hlediska důležitosti při vedení ve skautu označili hodnotu číslem 1.

Z grafu vyplývá, že za největší motivaci pro vedení skautského oddílu je považován zájem o výchovu dětí. Další důležitou hodnotou je přátelství ve skautu. Seberealizace v životním období a touha vychovávat děti k plnění skautských ideálů jsou hodnoty, které skončily na stejném místě s počtem devíti vedoucích. Dobrodružství ve všedním životě se umístilo na 5. místě a počtem 5ti respondentů. Jinou hodnotu označili číslem 1 dva vedoucí. Na posledních místech zůstala snaha přispět k realizaci ekologických zásad, kterou volil jeden respondent; a kariérní růst ve skautském hnutí jako hodnotu nevolil nikdo.

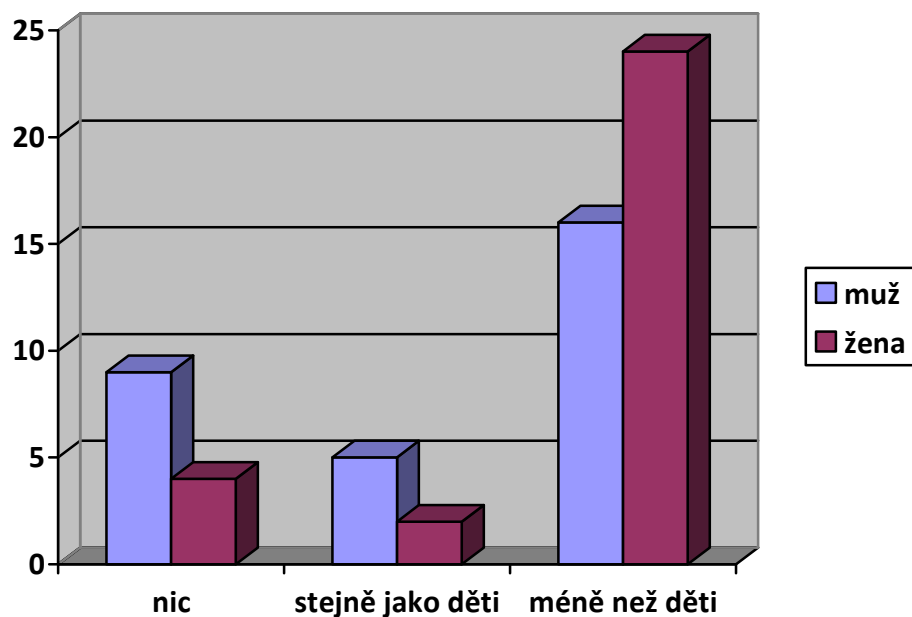
10. Domníváš se, že by práce ve skautingu měla být nějak hodnocena (finančně, certifikát, diplom, ...)?

Při vyhodnocování této otázky jsem zjistila, že nebyla položena úplně šťastně. Mnoho z respondentů sice vyplnilo odpověď ano, ale často k odpovědi dopisovali komentáře o důvodu jejich odpovědi. Většinou psali, že si nemyslí, že by měla být práce hodnocena finančně, že by tím ztratila na své myšlence a hlavní motivaci mnoha vedoucích k jejímu plnění.

Kladnou odpověď však uváděli častěji muži než ženy, které naopak více odpovídaly, že by práci ve vedení oddílu nehodnotily, nebo že je to nikdy hodnotit nenapadlo.

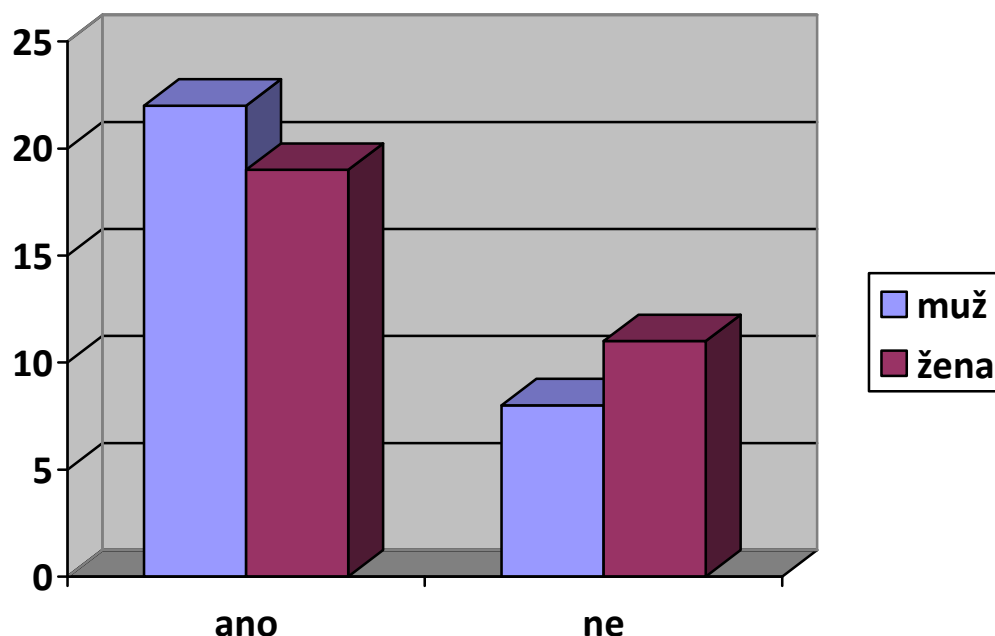
11. Přispíváte finančně na chod tábora?

V případě této otázky můj odhad naplnil odpovědi respondentů. Většina z vedoucích skautských oddílů přispívá na chod tábora méně než děti, což si myslím, že je správný stav, a to vzhledem k času, který každý vedoucí stráví přípravou tábora a zodpovědností, která na ně padá.

Většina oddílů na tom není počtem dětí a částkou, kterou za tábor platí, tak dobře, aby mohli jet všichni vedoucí na tábor zdarma.

12. Zúčastňuješ se práce ve skautu i mimo rámec vedení dětí?

Výsledek tohoto grafu mě překvapil. Většina respondentů odpověděla kladně, takže se zúčastňuje práce ve skautském oddíle i mimo rámec vedení dětí. Nejčastěji to bývá na úrovni střediskové rady, jako její člen v oblastech hlavního vedoucího oddílu, dále to je hospodaření, revizní komise, zdravotník, technické zajištění, atd. Málokdo se poté zúčastňuje i práce mimo středisko, například jako delegát na krajských či okresních radách nebo volbách.

Mezi kladnými odpověďmi převažují muži. Ženy jsou spíše ty, které se mimo vedení dětí neangažují, i když většina z nich se na vyšší úrovni práce ve skautském oddíle také vyskytuje.

Výsledky šetření

Dotazník vyplnilo 60 respondentů, z toho 30 mužů a 30 žen. Každý z respondentů je vedoucím v některém ze skautských oddílů po celé České republice, ne pouze z Prahy.

Věkový průměr u mužů je vyšší než u žen. S tím souvisí i to, že muži jsou většinou ve vedení skautského oddílu déle než ženy.

Pokud jde o roverské oddíly v České republice, není jejich situace stále nejlepší a ve většině skautských středisek roverský oddíl nefunguje tak, jak by měl. Odpovědi na tuto otázku však mohou být zkresleny tím, že jsme se ptala pouze vedoucích skautských oddílů, tudíž vyšší generace, než jsou současné děti. Že oni sami roverským oddílem neprošli, nemusí znamenat, že nyní v jejich oddíle už roverský kmen nefunguje. Myslím si, že situace se v tomto směru zlepšuje a stále se v Čechách dělá více skautských akcí zaměřených pouze pro rovery/rangers.

Vzdělávání skautských vedoucích předčilo moje očekávání. Jak u absolvování zkoušky čekatelské, tak vůdcovské odpověděla většina respondentů kladně. Myslím, že tento fakt určitě v jedinci posiluje motivaci pro práci s dětmi, a to nejen díky novým znalostem, ale i kvůli vzájemné podpoře a zkušenostem, které se mezi vedoucími předávají. Dotazníky jsem však rozesílala mezi vedoucí různých skautských oddílů v ČR, je proto možné, že většinou mi odpovídali hlavní vůdci oddílů, méně potom ostatní vedoucí. Z této teorie by mohla plynout vysoká skautská vzdělanost mých respondentů. Každý hlavní vedoucí oddílu musí mít čekatelskou i vůdcovskou zkoušku splněnou, aby mohl tuto práci dělat.

Pokud jde o inspirace získané četbou dobrodružné literatury, jsou to převážně muži, kteří se nechali ovlivnit. Dle mého předpokladu jsou hlavní inspirací knihy od Jaroslava Foglara, který psal knihy se skautskou i jinou dobrodružnou přírodní tematikou.

V žebříčku hodnot dalo na 1. místo nejvíce respondentů zájem o výchovu dětí, a poté přátelství ve skautu. Z mého hlediska jsou tyto hodnoty nejdůležitější, a proto jsem ráda, že stejně odpověděli i ostatní vedoucí oddílů. Překvapilo mě však, že dva ze šedesáti respondentů dali výchovu dětí na poslední místo. Nedokážu si představit, jak s tímto postojem mohou být vedoucími dětského oddílu. Kariérní růst zůstal v žebříčku hodnot na posledním místě jako nejméně důležitá motivační hodnota pro tuto práci. Jako „jinou hodnotu“ důležitou pro vedení skautu nejvíce respondentů neuvedlo žádnou hodnotu, jen několik z nich nějakou „jinou hodnotu“ uvedlo. Například jeden z respondentů ji označil číslem 1 a napsal k ní „Sloužím“, což je heslo roverů. Celkově jsem s touto otázkou i odpověďmi spokojená,

dle mého názoru je opravdu zájem o výchovu dětí a přátelské vztahy, pro motivaci k této činnosti to nejdůležitější.

U otázky na ohodnocení skautské činnosti jdou odpovědi ano/ne vcelku vyrovnané. Pokud vedoucí odpověděl ano, často dopisoval k otázce komentáře, jak si myslí, že by práce hodnocena být měla. Opakuje se tam vícekrát, že by to nemělo být hodnocení finanční. Sama s touto odpovědí souhlasím, jelikož by potom skauting ztratil svou cenu. Lidé by to začali dělat i kvůli výdělku a ne pouze pro radost z této činnosti. Myslím však, že by člověk ze skautského oddílu mohl být lépe hodnocen svým okolím. V některých jiných státech je například vedení skautu kladnou hodnotou, v životopisu vyžadovaném pro budoucí zaměstnání, která přispívá k pozitivnímu obrazu žadatele o místo.

Pokud jde o finanční příspěvek na chod tábora, odpověděla většina vedoucích tak, že na chod tábora přispívají, ale méně než děti. Hodně závisí na poměru počtu členů dětí a vedoucích v oddílu, zda je možné z peněz od dětí „utáhnout“ celý tábor, včetně vedení. Platí-li vedoucí stejně jako děti, nepřijde mi to správné, když vezmeme v úvahu, kolik každý vedoucí stráví před táborem času s jeho přípravou a jakou míru zodpovědnosti po celou dobu tábora za děti nese.

Z odpovědi na poslední otázku je patrné, že většina z respondentů se zúčastňuje práce ve skautském oddíle i mimo rámec vedení dětí. Určitě je to dobře, ale hodně záleží na časových možnostech každého jedince. Samotné vedení oddílu vyžaduje dostatek volného času, a pokud k tomu ještě přičteme jinou aktivitu, mnoho volna potom již nezbyvá. U většiny oddílů však dělají tyto funkce zároveň pouze hlavní vedoucí oddílů, kteří jsou také členy střediskové rady a musejí se účastnit jejích porad. Ostatní funkce bývají často zaplněny lidmi, kteří se již přímo vedení neúčastní, ale rádi pomohou s něčím dalším.

První hypotéza: Z grafu vyplývá, že nejvíce respondentů dalo na 1. místo v žebříčku hodnot výchovu dětí. Žádný z nich nedal na toto místo kariérní růst ve skautském hnutí. Moje první hypotéza byla potvrzena.

Druhá hypotéza: Dle výsledků z této otázky se potvrdilo, že nejvíce skautských vedoucích platí za chod tábora méně než děti. Někteří z nich neplatí nic, ale i přesto zůstává pár oddílů, kde vedoucí platí za chod tábora stejnou částku jako děti. Moje hypotéza se touto otázkou potvrdila.

Rozhovor

Rozhovor je druhou použitou metodou pro můj výzkum o motivaci skautských vedoucích k práci v oddílu. Tuto výzkumnou metodu jsem si zvolila jako doplněk k předchozímu dotazníku, nelze ho ovšem zcela chápat jako jednoznačnou reprezentaci skutečnosti.

Zvolila jsem si dva respondenty – skautské vedoucí. První je muž, který je hlavním vedoucím chlapeckého skautského oddílu na Praze 3 a druhá je dívka, která vede, prozatím krátce, dívčí skautský oddíl také na Praze 3.

První rozhovor

Respondentem je muž, 24let, student vysoké školy v Praze

Já: Souhlasíš s nahráváním?

Respondent: Ano, souhlasím.

Já: Takže, první otázka. Jak dlouho vedeš skautský oddíl?

Respondent: Jak se to vezme. Svým způsobem se podílím na jeho vedení již 8 let a přímo skautský oddíl vedu 4 roky na pozici hlavního vedoucího.

Já: A kolik času tomu věnuješ? Pokud jde o děti a přípravu programu?

Respondent: Tak přibližně jednou za tři týdny až měsíc máme dvojdení výpravu, takže to je víkend, případně prodloužený víkend. A jednou týdně ve čtvrtek máme schůzku na hodinu a půl. Plus se k tomu přidá čas strávený plánováním programu a administrativními věcmi, kolem toho i třeba na úrovni střediska nebo ústředí. Takže to může být, řekl bych, tak průměrně dvě hodiny týdně, kdyby se to mělo zprůměrovat.

Já: A co tě na tom nejvíc baví?

Respondent: Zajímavá otázka. Nejvíce mě asi baví ta samotná práce s dětma. Čistě sobecky mě na tom baví to, že si můžu dál hrát a že svým způsobem můžu být účasten při dětské zábavě, která je v něčem naprosto nespoutaná a zdravá a je to úžasný zdroj životní energie. Částečně tam mám pocit zadostiučinění z toho, že dělám něco, co sám pokládám za cenný, že to je prostě skvělá výchova a zároveň je to příprava do života, zajímavá. Zároveň cítím, že splácím nějaký svůj dluh těm, kteří zase podobným způsobem vedli mě a nechtěli za to nějaký peníze a prostě tomu ten čas věnovali.

Já: Baví tě to celou dobu stejně?

Respondent: To rozhodně nemůžu říct. Hlavně si myslím, že každý skautský vedoucí si prochází určitými fázemi a cykly a že zpočátku pro to musí být hodně nadšený a že ta motivace časem klesá a nějakými způsoby se třeba může udržovat. Občas to člověka baví trochu víc, či trochu méně, ale v zásadě těch sil spíše ubývá, myslím si s rostoucím věkem.

Já: Je na tom něco, co bys dělal nerad nebo by tě to nebavilo? Nějaká fáze v roce, na kterou by ses třeba netěšil?

Respondent: Tak obecně mě kolem toho asi moc nebaví ta administrativa, i když chápu, že je k tomu důležitá a že svým způsobem to člověka školí v tom, aby v tom běžném občanském

životě byl jako byrokraticky zdatný. To mě prostě na tom moc nebaví. Mě baví dělat ten program, být s těmi dětmi, dělat pro ně akce. Třeba vymýšlet ty akce, ale takové ty porady o těch grantech a tady o těch věcech, tak to mě na tom nebaví. A pak taky to, že kolikrát ty věci jsou dělané hrozně neefektivně, že místo toho, abychom se jasně a efektivně poradili za půl hodiny o něčem, tak se do toho stále vnášejí věci, co s tím nesouvisejí, a pak se to táhne a člověk tím rázem stráví celý večer. A pak musí vysvětlovat své drahé polovičce, která třeba v mém případě není ve skautu, jak jsem mohl strávit čtyři hodiny bavením se o tom, jaký koupit odpadkový koše, jak se udělá grant, jaká se naplánuje akce. Tomu prostě člověk z vnějšku nemůže vůbec rozumět. A to mě prostě štve už jenom proto, že to potom štve ji, a tak.

Já: A co na to jinak říká tvé okolí, že tomu věnuješ tolik času a děláš to?

Respondent: No, rozhodně to chápou jako takovou čestnou činnost, která rozhodně by měla nebo má svoje ocenění. Moje okolí mě na jednu stranu oceňuje, na druhou stranu mě neustále konfrontuje s tím, kolik času já tomu obětuji a jestli bych třeba neměl už touhle dobou dělat něco jiného. Nebo slečna se mě ptá, jestli bych neměl. Nebo prostě ji mrzí, že s ní netrávím tolik času, kolik bych měl. Že místo toho, abych běhal někde se skautama, tak bych si měl sehnat nějakou lepší práci. Rodiče zase to vidí z pohledu toho studia, že zas třeba já se přiznám, že částečně vlastní leností a životním přístupem jsem si protáhl svoje bakalářské studium o rok, ale rozhodně na tom měl podíl i ten skautský oddíl. Asi bych nemohl vést skautský oddíl, kdybych studoval tak, jak bych měl. Takže ty reakce mého okolí jsou takové rozporuplné. Zase na druhou stranu pro lidi, kteří nejsou úplně z mého okolí, tak pro ně je to spíš taková exotická zajímavost, kterou v podstatě všichni oceňují a říkají, že je to skvělý, ale že oni sami by na to rozhodně nikdy ten čas neměli, ale že jsou rádi, že to někdo dělá.

Já: A jak to ty sám vidíš do budoucna s touto činností?

Respondent: No, tak to je velká otázka. Já na jednu stranu cítím, že jsem tomu oddílu dal hodně, a že bych se měl nějak profilovat směrem k nějakému mému životnímu uplatnění a že prostě bych ten čas měl investovat i nějak jinak. Na druhou stranu v současné době není, kdo by ten oddíl po mně vedl. Takže ta budoucnost je taková nejistá, dlouhodobě bych samozřejmě od toho chtěl odcházet, ale zároveň bych rád ten oddíl někomu předal.

Já: Takže jsi už nad tím přemýšlel, že bys to přestal dělat.

Respondent: No, určitě.

Druhý rozhovor

Respondentem je žena, 16 let, studentka gymnázia v Praze

Já: Souhlasíš s nahráváním?

Respondent: Ano, souhlasím s nahráváním.

Já: Jak dlouho vedeš skautský oddíl?

Respondent: Skautský oddíl vedu asi kolem jednoho roku.

Já: Kolik času tomu věnuješ, pokud jde o přípravu programu a konkrétní práce s dětmi?

Respondent: Tak například před schůzkou tomu věnuju tak třeba dvě, tři hodinky, a to ne celé. Během těch dvou, tří hodin si připravuji program, hledám různé věci, ale dělám do toho samozřejmě spoustu dalších věcí, takže dohromady mi příprava zabere třeba tak půl hodinu čistého času. Před výpravou to je třeba hodina, když si připravuji nějaké hry nebo různé pomůcky a obrázky. Prostě když potřebuji na tu hru nějakou specifickou věc, tak ji připravuji samozřejmě delší dobu, asi půl hodiny před schůzkou a hodiny před výpravou.

Já: Jak často máte tedy schůzky a kolik času trávíš s dětmi?

Respondent: Schůzky máme každý týden, dvě hodiny nebo dvě a půl hodiny a já nepřipravuji samozřejmě každou schůzku. Běžně si připravuji tak jednu, dvě hry, kdyby bylo potřeba vyplnit čas, ale jinak se na schůzky, které nevedu, nepřipravuji. A na výpravy jezdíme tak jednou do měsíce, někdy dvakrát.

Já: A co tě na tom nejvíce baví?

Respondent: Mě nejvíc baví, když potom můžu vidět, jak ty děti jsou nadšené z toho programu, který já připravím. Když se mi program povede, když z toho mám já dobrý pocit a když vidím, že ty děti to baví. Pak je to pro mě nová zkušenost, jelikož to nedělám dlouho a vždycky jsem byla na straně těch, co se nechávali bavit. A teď je to pro mě zase zajímavé z té druhé strany. Než abych si nechávala od někoho připravovat program, tak jej sama připravuji. A právě je to hezká zpětná vazba, kterou jsem dřív nemívala.

Já: Během roku tě to baví celou dobu stejně?

Respondent: No, třeba mě moc nebaví skautské rady. Nebo spíš jak nejsem dlouho vedoucí, která by rozhodovala opravdu o těch třeba důležitých administrativních věcech, tak mě nebaví spousta z těch rad, co se týká třeba různého zařizování dopravy, financování a tak. Tak to pro mě už není úplně zajímavé. A vlastně potom programu, co se mě týká, se třeba

nevěnuje tolik času jako té administrativě, co se mě netýká a pro mě to není tolik zajímavé téma.

Já: Je nějaká fáze v roce, která by tě třeba bavila víc nebo která by tě bavila méně?

Respondent: Určitě si myslím, že mě méně baví třeba zimní výpravy, které jsou většinou jednodenní a nebývá jich ani tolik jako třeba v létě, i když to je možná jenom můj pocit. Tak při nich se nedá dělat ani tolik věcí venku. Mě více baví ty letní výpravy a hodně mě baví příprava tábora, jeho programu a těch věcí, co se musí dělat předtím i potom, a pak samotné stavění tábora. Tak to je taková část roku, která mě baví nejvíce.

Já: A co na to říká tvoje okolí, že tomu věnuješ tolik času?

Respondent: Tak například mým přátelům to někdy připadá směšné, protože si nedokážou představit, že by je bavilo pracovat s dětmi a vymýšlet program pro někoho jiného, aniž by jim za to někdo třeba platil. Nedokážou si představit, že by byl někdo tak oddaný nějaké organizaci, jako třeba já tomu skautingu. Nikoho to ale neobtěžuje a nikdo se mnou neměl žádný problém a neměla jsem s nikým žádný konflikt proto, že bych byla skaut.

Já: A co na to tvoji rodiče?

Respondent: Rodičům to nevadí. Ti jsou naopak rádi, že mám zaprvé nějaké vyžití a zadruhé si určitě myslí, že je to pro mě dobré, což určitě je.

Já: A třeba vůči škole, s tím rodiče nemají problém?

Respondent: Ne, to si většinou teď už koriguji sama; když vím, že něco potřebuji do školy, tak třeba nejedu na výpravu nebo nejdu schůzku, protože nemůžu. To už je teď na mně.

Já: A jak vidíš do budoucna svou činnost ve skautu?

Respondent: Určitě bych v ní chtěla pokračovat, nemám stanovený nějaký věk nebo nemám stanoveny, že bych třeba za pět let chtěla skončit se skautingem. Bude to určitě podle situace, podle toho, jestli budu mít nějakou rodinu, nějaké zaměstnání, které mi bude zabraňovat v pokračování ve skautingu.

Já: Takže jsi nad tím už přemýšlela, že bys to někdy do budoucna přestala dělat?

Respondent: Tak určitě mě to napadlo, ale rozhodně jsem nad tím nepřemýšlela. Rozhodně bych se skautingem nechtěla přestat, ale myslím, že je to do budoucna nevyhnutelné, že už nebudu moci dál pokračovat ve vedení oddílu.

Já: Děkuji za rozhovor.

Výsledky šetření

Rozhovor jsem uskutečnila s dvěma respondenty.

První z nich je muž, který je hlavním vedoucím oddílu již 4 roky, ale na vedení oddílu se podílí více než 8 let. Hlavní motivací pro něj jsou přátelské vztahy v oddíle a nadšení, které vidí u dětí. Vědomí, že svou činností předává novým generacím dětí všechny zážitky a životní zkušenosti, které jeho vedoucí dávali před lety jemu. Další naplnění mu přináší fakt, že si i ve svém věku může stále hrát s dětmi a být přítomen dětskému nadšení.

Největším záporem ve skautské činnosti je mnoho času, který mu příprava programu a samotný čas strávený s dětmi zabírá. Při studentském životě, kdy potřebuje čas na přípravu do školy a na práci, aby se uživil, není úplně jednoduché investovat ještě tolik času do skautského oddílu. V jeho případě to odneslo třeba roční prodloužení jeho bakalářského studia, s čímž zcela nesouhlasí jeho rodiče.

Skautská činnost s sebou přináší jak příjemné chvíle, tak i momenty, které ne všechny vedoucí baví. U případu mého prvního respondenta to jsou třeba administrativní záležitosti, které však k této práci bezpodmínečně patří. Jedná se o finanční záležitosti, vyhotovování grantů, shánění dotací a všechno „papírování“ kolem toho. V jeho pozici hlavního vedoucího je však administrativa nutná a nevyhnutelná. Dále potom vidí negativní postoj ke skautské činnosti na své partnerce, která sama není skautskou vedoucí a vadí jí, kolik času oddílu věnuje. Ať už je to polovina letních prázdnin na táboře nebo i nekonečné večerní porady v průběhu roku. Jeho okolí se na jeho činnost však většinou dívá pozitivně a obdivně, i když říkají, že sami by tomu ten čas nevěnovali.

I přesto, že ho práce v oddíle celkově baví a naplňuje, cítí, že by rád oddíl pomalu někomu předal. S dospívajícím věkem, kdy člověk začne chodit do zaměstnání a zakládá rodinu, není již možné, aby se mohl věnovat skautské činnosti naplno. V případě mého prvního respondenta tomu není jinak.

Druhým respondentem je dívka, která je ve skautském vedení pouze rok, což je relativně krátký čas. Je studentkou na střední škole, kdy člověk má ještě více času pro své zájmy a nemusí tolik řešit problémy s bydlením a vyděláváním peněz. Nejvíce ji na vedení baví její nová role vedoucí oddílu, a když vidí nadšené děti z programu, který připravovala.

Skautský oddíl jí zabírá tak dvě hodiny týdně na schůzce plus případná příprava. Jednou měsíčně výprava na jeden den nebo celý víkend. V létě potom letní tábor.

Na rozdíl od prvního respondenta se jí netýká tolik skautských porad, pouze v rámci jejího oddílu, ne pak celého střediska. Na poradách ji baví nejvíce příprava nového programu a tvůrčí činnost, méně potom administrativní záležitosti, se kterými dosud nemá mnoho zkušeností, a moc se jí zatím netýkají.

Přes školní rok má nejraději období jarních a letních výprav a letního tábora, kdy se dá jezdit ven pod stan, chodit delší trasy a celkově dělat více aktivit než v zimě na jednodenních výpravách.

S přáteli ve škole a jejím okolí nikdy neměla problémy. Spíše si nedokážou představit, že věnuje tolik času přípravě programu pro děti a ježdění na výpravy. Vcelku jsou ale s její rolí vedoucí skautského oddílu smířeni a nikomu to nevádí. Rodiče jsou s její činností spokojeni. Sama ví, kdy se potřebuje připravovat do školy, a v tom případě se potom nezúčastní nějaké skautské akce.

Do budoucna o ukončení činnosti nepřemýšlela. Říká, že se uvidí, jak to půjde skloubit s vysokou školou, případným zaměstnáním a partnerem. Zatím je však z práce ve skautském vedení nadšená a odcházet nechce.

Závěr: Osobně mám z rozhovorů dobrý pocit a myslím, že oba dva naplnily mé očekávání. U prvního respondenta je, i přes jeho nadšení vidět, únava z dlouholeté činnosti. Naproti tomu u mé druhé respondentky je patrné nadšení z nové role a snaha vést oddíl co nejlépe a s kvalitním programem.

IV. Závěr

Za téma své bakalářské práce jsem zvolila Skautský oddíl a jeho vedení. Téma jsem si vybrala na základě své činnosti ve skautském oddíle světlušek zvaném Stonožky na Praze 3. Jsem hlavní vedoucí tohoto oddílu již čtvrtým rokem a přišlo mi zajímavé se tímto tématem zabývat více do hloubky a zjistit, co vede ostatní vedoucí skautských oddílů k této činnosti.

V **teoretické části** své bakalářské práce jsem objasnila základní termíny skautingu s ohledem na jiné organizace pro děti a mládež a uvedla stále platnou definici skautingu: „Skautské hnutí je dobrovolné, nepolitické výchovné hnutí pro mladé lidi, přístupné jim bez ohledu na původ, rasu nebo náboženské vyznání v souladu s cílem, principy a metodou tak, jak byly formovány zakladatelem.“³⁹

Stručně jsem přiblížila význam stoleté historie skautingu, jehož zakladateli se stali sir Robert Baden Powell z Anglie a Američan Ernest Thomson Seton. Toto výchovné hnutí proniklo do více než sta zemí a našlo své příznivce i v českých zemích; připomeňme, že český skauting má prvenství např. ve vynálezu podsadového stanu, který skauti, a nejen oni, stále na svých táborech užívají. Česká skautská organizace, kterou u nás začal šířit Antonín Benjamín Svojsík, prošla různými historickými peripetemi, absolvovala několik zákazů, tj. za 2. světové války a v dobách komunismu, ale síla skautských myšlenek a ideálů ji udržela dodnes. I v současnosti je skautská činnost, tradičně realizovaná ve třech věkových kategoriích, i přes konkurenci mnoha dalších organizací pro mládež stále vyhledávanou činností.

Velký význam má promyšlená vícestupňová výchova skautských vedoucích, jakož i propracované rozmanité metody skautské výchovy dětí. Nedílnou součástí skautské výchovy k přátelství, humanismu, lásce k přírodě i k samostatnosti, tělesné zdatnosti a praktickým dovednostem je i seznamování s tradičními a stále platnými skautskými ideály zakotvenými ve skautském slibu, zákoně, heslu a příkazu. Skautské ideály a výchovné cíle obrazně vyjadřuje i trvale respektovaná a při skautské činnosti využívaná skautská symbolika, k níž patří kroj, pozdrav a hymna.

Vzhledem k tomu, že úroveň činnosti skautského oddílu je přímo úměrná kvalitě jeho vedoucího, zaměřila jsem se v **praktické části** na zkoumání hodnot, které motivují mládež

---

³⁹ R. Dvořák, R. Fischer, Edice Vůdcovská zkouška, Organizace a právo, str. 7.

k vedení skautského oddílu. Pro svůj výzkum jsem zvolila dvě metody, a to dotazník, který vyplnilo 60 respondentů a rozhovor pro 2 respondenty, dívku a chlapce.

Dotazník jsem rozeslala do mnoha skautských středisek po celé České republice a z vyplněných dotazníků mi vznikl vzorek třiceti mužů a třiceti žen. Z výsledku mi vyšla potěšitelná relativně vysoká skautská vzdělanost, a to jak absolvováním kurzu čekatelského, tak i vůdcovského, které by měly vedoucí připravit k správnému vedení oddílu. Důležitá otázka mého dotazníku byla zaměřena na hlavní motivace mládeže k vedení skautského oddílu a v mém dotazníku je otázkou stěžejní. Snažila jsem se rozepsat nejdůležitější motivační hodnoty, které by každý vedoucí mohl mít k vedení oddílu. Zajímalo mě, co inspiruje mladého člověka v dnešní době k tomu, že je vedoucím skautského oddílu, věnuje dětem mnoho svého volného času a dělá to dobrovolně a neziskově. Ukázalo se, že nejvíce respondentů dalo na první místo důležitosti hodnot výchovu dětí, a za kterou následují přátelské vztahy v oddíle. I pro mne osobně jsou tyto dva aspekty nejdůležitější motivací k této práci. Ukazuje to na společenskou, morální a etickou důležitost této nezištné, dobrovolné práce. Dalšími důležitými hodnotami vyplývajícími z dotazníku, jsou pro skautské vedoucí vlastní seberealizace a výchova dětí ke skautským ideálům. Dobrodružství ve všedním životě a ekologické zásady dalo na první místo v žebříčku hodnot už méně z mých respondentů. Na posledním místě, bez jediného respondenta, který by tuto hodnotu označil číslem 1, skončil kariérní růst ve skautském oddíle, i když i tato hodnota je pro vývoj skautské organizace důležitá. Není možné, aby všichni skauti byli pouze vedoucími jednotlivých oddílů, ale je nutné, aby někdo byl i nad nimi a celou organizaci na městské, státní či mezinárodní úrovni vedl a řídil. Kdybych měla dotazník sama vyplňovat, myslím, že mé odpovědi by se příliš nelišily. Domnívám se, že přátelský kolektiv je nejdůležitější hodnotou, ať už člověk dělá cokoliv. A výchova dětí je hlavní náplní skautské činnosti, a proto by určitě měla být v žebříčku hodnot na prvních místech. Překvapilo mě, že v mém dotazníku dali dva respondenti tuto hodnotu na místo poslední. Nechápu potom, jak tyto vedoucí může práce ve skautingu nebo jakékoliv jiné dětské organizaci bavit.

Mnoho z mých respondentů dále vyplnilo, že se účastní skautské činnosti i mimo rámec vedení oddílu, a to na střediskové či vyšší úrovni, za to bez nároků na finanční či jinou odměnu. Tato skutečnost je chvályhodná, jelikož není vždy úplně reálné, aby mladý člověk, který studuje, případně pracuje, věnoval tolik svého času vedení dětí a zároveň se ještě angažoval ve skautském oddíle na vyšší úrovni, a pomáhal tak rozvoji skautské organizace.

Pro **rozhovor** jsem si zvolila jednoho vedoucího a jednu vedoucí skautského oddílu v Praze. Záměrně jsem vybrala členy s rozdílným věkem, pohlavím i s časem, který strávili jako vedoucí skautského oddílu. U dívky je vidět její mladší věk a krátké působení ve vedení. Je nadšená pro vedení oddílu i příprav programu pro děti. Má dostatek síly a času vše skloubit se školou a ostatními zájmy. U muže naproti tomu je vidět patrný nedostatek času, a to jak z důvodu studia na vysoké škole, tak i nutnost chodit do zaměstnání a zároveň mít čas, který chce trávit se svou partnerkou. Jeho radost z práce v oddíle se pomalu dostává do stavu, kdy by rád oddíl někomu předal a věnoval se mu více okrajově. Za hlavní motivaci považují oba své přátele v oddíle a předávání skautských myšlenek a ideálů či jiných životních zkušeností dětem.

Moje bakalářská práce na téma Skautský oddíl a jeho vedení potvrdila, že skaut je dnes v ČR stále významnou organizací, která má u nás i ve světě nezastupitelné místo při volnočasové výchově dětí a šíření myšlenek humanismu, přátelství i ekologických zásad. Skautští vedoucí se na svou práci v této organizaci dobře připravují, dělají ji zodpovědně, nezištně, s láskou i nadšením a s vědomím, že jsou článkem štafety předávající dále skautské myšlenky a ideály. Je to nepochybně zárukou stability i předpokládané dobré vývojové perspektivy skautské organizace. Z tohoto závěru vyvozují, že se moje hypotéza potvrdila a mladí lidé, kteří se rozhodli pro vedení skautského oddílu, jsou na tuto práci dostatečně připraveni a dělají ji s láskou a vlastním naplněním z práce s dětmi.

Mně osobně tato bakalářská práce, kromě toho, že mne tématem těšila, přinesla mnoho nových podnětů pro mou další činnost ve skautské organizaci. Rovněž mi ukázala další úhly pohledu na danou problematiku a umožnila mi i vyšší míru empatie a porozumění vůči ostatním vedoucím v oddíle.

Použité zdroje:

Literatura

Břicháček, V. a kol. Skautskou stezkou. Praha: Tiskové a distribuční centrum 1988

Čáka, J. Junácká symbolika. Praha: Merkur 1990

Edice čekatelská zkouška. Praha: Tiskové a distribuční centrum 2000

Edice vůdcovská zkouška. Praha: Tiskové a distribuční centrum 2000

Hájek, B., Hofbauer, B., Pávková, J. Pedagogické ovlivňování volného času. Praha: Portál 2008

Novák, J., Zapletal, M. Skautská družina. Liberec: Skauting 1997

Svojsík, A. B. Základy junáctví. Praha: Merkur 1912

Šantora, R., Nosek, V., Janov, S., Dostál, V. Skautské století. Praha: Mladá Fronta 2012

Tomášek, F. K. Pedagogika. Praha: Nibowaka 1992

Internetové stránky:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Skauting>

http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C5%AFdcovsk%C3%A1_zkou%C5%A1ka#cite_note-2

<http://www.skaut.org/skauting.svet.php>

<http://www.teepek.cz/>

<http://www.teplice-city.cz/nazdar/lilie.asp>

